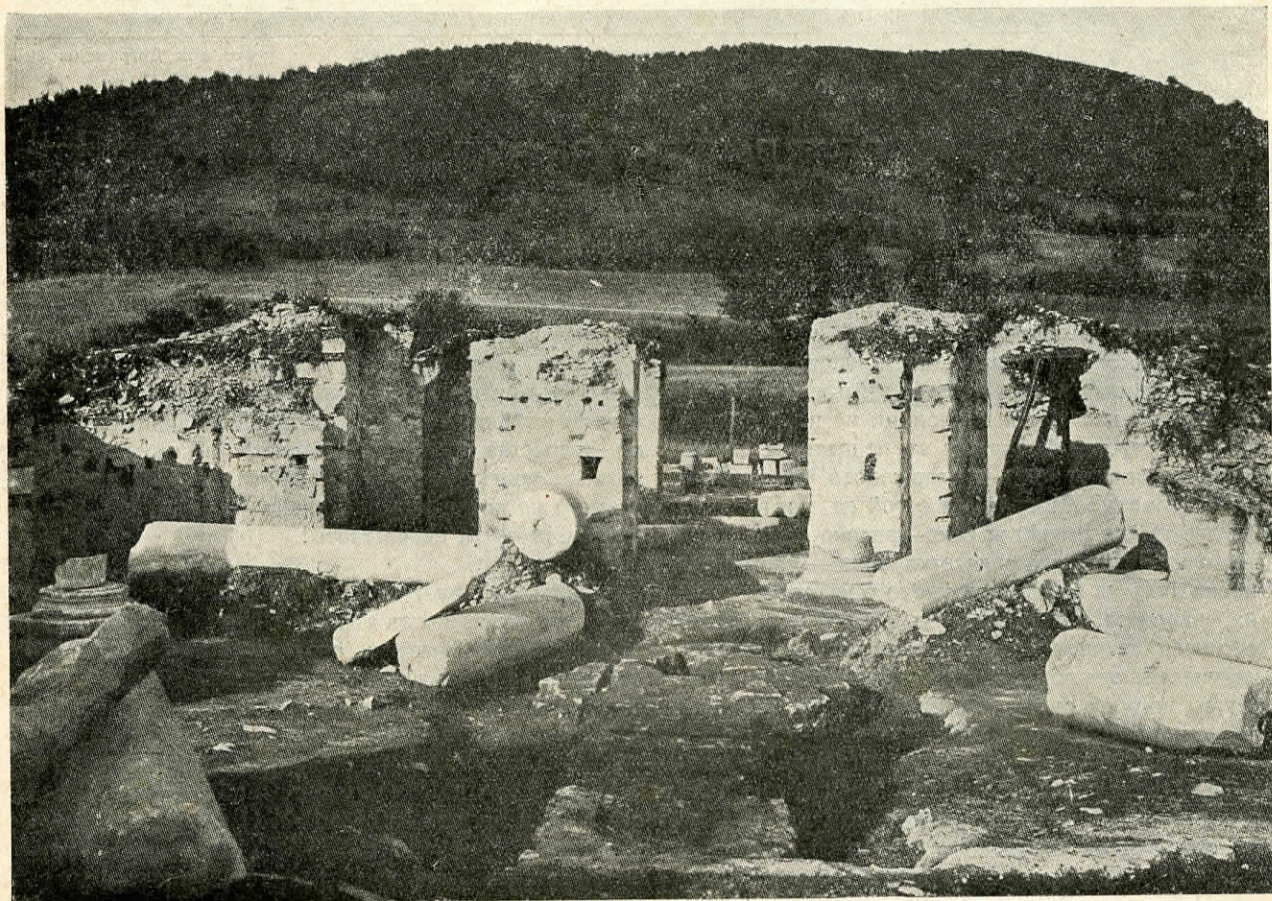


БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

Год. XXI.

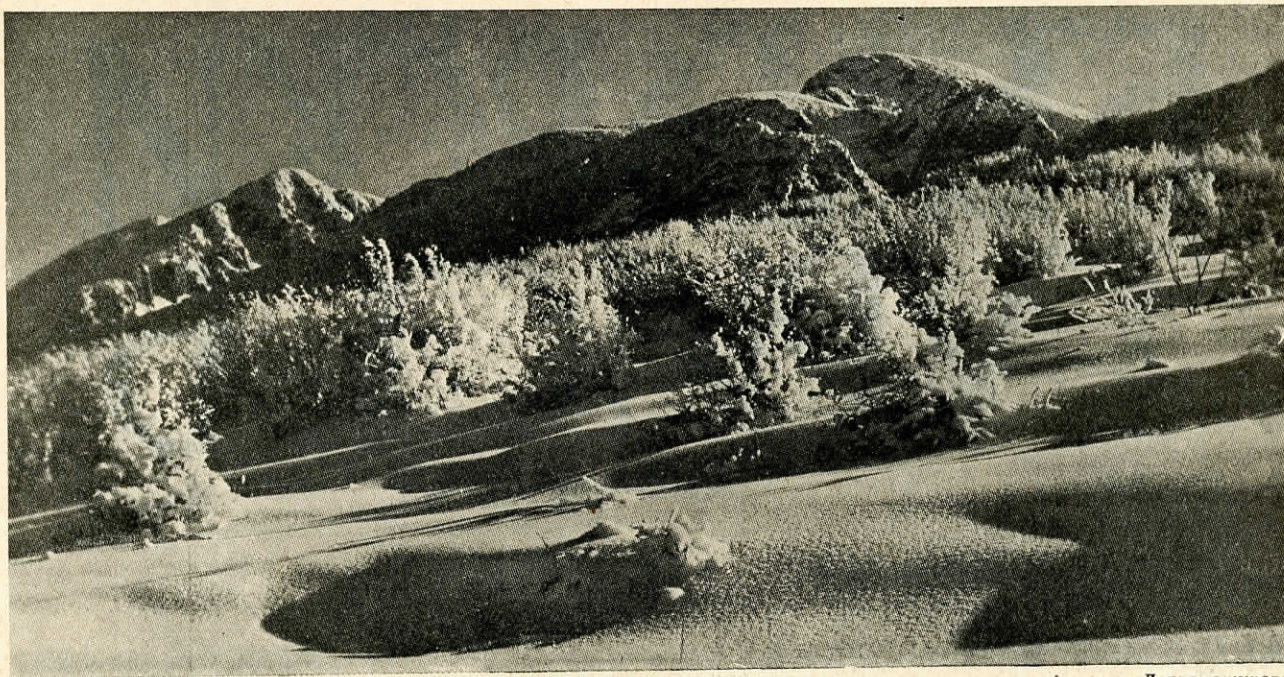
Май — 1929.

Книга 5.



Фот. Г. Трайчевъ

НОВООТКРИТАТА ЧЕРКВА ВЪ ПРЕСЛАВЪ



Вънепа надъ Враца

Фот. арх. Дограмаджиевъ

СБЖДНАТЪ БЛЪНЪ

Усилията и възторжитъ на ония, които тръгнаха следъ блъноветъ на незабравимия Алеко, патриарха на българскитъ туристи, не останаха напраздни. И сега следъ тридесетъ години ние съ гордостъ можемъ да хвърлимъ погледъ назадъ.

Могълъ ли е да прозрѣ „щастливецътъ“, че по неговата стръмна пътека ще се възематъ нѣвга бодритъ редици на хиляди поклонници на природата и че най-недостъпнитъ къщица въ недрата на планинитъ ще се огласятъ отъ възторженото ехо на българския туристъ? Могълъ ли е той да повѣрва че следъ две-три десетилѣтия само—високо въ роднитъ планини ще се издигнатъ десѣтки хижи — светилища на новия духъ на българина, който тамъ-срѣдъ омаята на природата, откъснатъ отъ суетата и нищожеството на дѣлничния животъ, кжпанъ отъ слънчевитъ лжчи, унасянъ отъ ромона на планинския потокъ— ще поема съ широки гърди чистия балкански въздухъ, ще калява мишци и ще възвисява духъ и воля?

Могълъ ли е първия туристъ-българинъ да види въ своя блънъ новия българинъ, преминалъ презъ огъня и смъртта на тежки войни, изпилъ до дъно горчивата чаша на страданията, излѣзълъ духомъ и тѣломъ още по-калеңъ отъ титанскитъ борби?

— Не ще съмнение: предъ духовния взоръ на поета Алеко Константиновъ се е очертавалъ образа на днешния български туристъ, на новия българинъ: съ остъръ погледъ и твърда воля; по-тежъкъ може би, но по-хладнокървенъ; разсѣдливъ, но и самоувърненъ.

Тамъ въ обятията на майката природа той от-

ново избистри душата си отъ мжтилка на безвърието, родено презъ ужаса на войната; той отново позна себе си.

Широкия обзоръ отъ връхъ планината откри предъ туриста омаята на нашата земя; родината развниква въ нея и да я разбира; по-късно почна да отгатва и тайнитъ на своята душа. Тѣй бавно, но трайно, възраства предъ него дългътъ къмъ ближния, дългътъ къмъ родината. И той тръгна съ вѣра подъ знамето на истинския планинецъ — съ любовъ къмъ планината — за отечеството!

*

Дългъ и труденъ бѣ изминатия пътъ. . . Малцина отъ ония, що съ вѣра положили трайни основи на българския туризъмъ, спятъ своя вѣченъ сънъ въ обятията на родния край, обожаванъ отъ тѣхъ. Но семето, което тѣ посѣха даде обиленъ плодъ. Следъ тридесетъ години отъ малко поточе движението се превърна въ широка рѣка, която храни съ живителнитъ си струи не само духовния, обществения, но и стопанския животъ на страната. И ние наистина можемъ да се гордѣемъ съ дѣлото на нашитъ предшественици и съ широкитъ симпатии, завоювани срѣдъ всички обществени среди.

Въ ранни зори знайни и незнайни дейци въ полето на туризма положили здравъ камъкъ въ сградата на българската култура.

Поклонъ предъ свѣтлата паметъ на починалитъ, слава на живитъ и напредъкъ въ чистото дѣло на туризма!

Н. Галчовъ

ЕДИНЪ ПОГЛЕДЪ НАЗАДЪ

Съ развитието на обществеността и напредъка на културата човѣкъ постепенно се отчуждава отъ своята естествена срѣда — природата. И това отчуждаване расте все повече съ умножаване придобивките на духовна и материална култура и засилване на стремежа къмъ знания и блѣсъкъ, докато прозвуча зовътъ на Русо: назадъ къмъ природата!

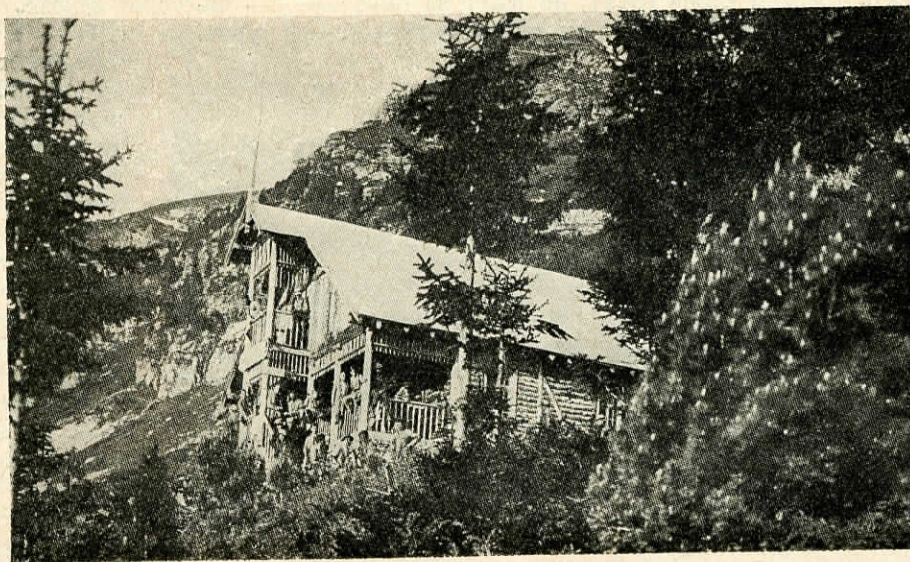
Но не връщане назадъ искаше Русо. Неговиятъ зовъ бѣ по-скоро зовъ за опомняне, зовъ за възобновяване и подържане на връзките съ природата, зовъ за дружба съ природата, която е изворътъ на живота и източникъ на всички сили. Ако човѣкъ иска да пребъде и неговата работа и стремежи да се увѣнчаятъ съ успѣхъ и да допринесатъ за благото на човѣчеството, той трѣбва да върви съ природата, да черпи сили и вдѣхновение отъ нея, да твори въ хармония, въ съгласие съ нея и да не се самозабравя въ своя културно-механиченъ походъ къмъ незнайно бждаще.

Тоя възгласъ на Русо подкани хората на наука и творчество къмъ по-широко изучаване на природата и опознаване на нейните тайни, което доведе постепенно до разкриване на нейните прелести и намиране висшата наслада въ общуване съ нея. Така се роди преди две столѣтия туризмътъ като движение за възобновяване и подържане дружбата съ природата, за осъзнаване и одухотворяване на непрерывните естествени връзки между нея и човѣка.

У насъ, които въ много отношения бѣхме дълго време по-близу до природата, това движение намѣри своя естественъ пътъ едва следъ изживѣване родилните мжки на младата държава, когато почна да се чувствува тежестта на градския животъ съ неговото постоянно растяще, угнетяващо механизирание и задушващъ пушекъ и да се търси отдушникъ за наболѣлата отъ градския шумъ и делнични дразги душа. И у насъ първиятъ зовъ за дружба съ природата излиза отъ поета Вазовъ, който, самъ чедо на Балкана, скоро следъ освобождението почва да обхожда всички покрайнини на своето отечество и да възпѣва неговите дивни красоти. Още въ първите му произведения прозира неговата дълбока любовъ къмъ природата, на която той пѣе химни, като не скрива своята болка за отчуждеността на

човѣка отъ нея (Къмъ природата, 1882 г. въ Поля и гори) и за немарата на българина къмъ своята родина, къмъ нейните прелести, къмъ нейните богатства, къмъ нея самата (Отечество любезно, 1882 г. въ сжщата сбирка).

Това последно стихотворение е първиятъ косвенъ зовъ за роденъ туризмъ. И той не е останалъ безъ отгласъ. Заедно съ последвалитѣ го много пѣсни и описания на поета за разни кжтове на родината той е будилъ въ нашата идеалистично настроена младежъ стремежъ къмъ общуване съ природата и опознаване на родината. Изъ нейната срѣда изникватъ и първите идейни носители на род-



Хижа Скакавица

ния туризмъ, които виждатъ, чувствуватъ, изпитватъ върху си благотворното влияние на броденето въ чистата, девствената, свободната природа и горятъ отъ желание да го направятъ достояние и на своите братя. Първъ между тѣхъ е незабравимиятъ *Алеко*, първиятъ гласенъ апостолъ за общуване и дружба съ природата, за изучаване и обикване на родината чрезъ непосредствено опознаване на нейните красоти и нейните богатства.

Самъ чадо на полето той дълго време си е останалъ поленецъ, привързанъ къмъ седящия градски животъ и весели компании, за което не малко е допринесло и прекараното на учение въ Русия време. Неговото първоначално сближение съ природата е било книжно, литературно, докато следъ нѣкои неприятни случки въ негова животъ той чувствува нужда отъ самота, отъ отдалечаване отъ шума на града. Въ близки излети изъ околността на София той изпитва благотворното влияние на волната природа.

Въ тяхъ той намира и нови другари, завързва нови приятелства, и вѣренъ на своя темпераментъ, почва да търси и въ своето отшелничество обществено. Неговата любовъ къмъ ближния, къмъ човѣчеството не му позволява да се задоволи само съ своята лична наслада, която изпитва при броденето изъ недрата на девствената природа. Той е нетърпеливъ, гори цѣлъ отъ желание да изведе тукъ всички отъ прашнитѣ канцеларии и задименитѣ кафенета, да дѣли съ тяхъ възхищението си отъ чудесата и красотитѣ на майката-земя. А любовта му къмъ България го води постепенно изъ всички покрайнини на родината, прелеститѣ на която той иска да открие на забравилитѣ я нейни синове.

Още презъ време на първия си многодневенъ излетъ презъ юли 1889 година въ който за пръвъ пѣтъ изкача и Черни връхъ, по пѣтя за Кокалянския манастиръ той изпада въ силно възбуждение



Хижа подъ Мусала

и възхищение, въображава си пренесени на Урвичъ всички английски туристи, отъ които гѣмжи Швейцария, и решава да създаде по подобие на алпийскитѣ клубове „Урвичъ-клубъ“. И наистина следната година на 11 май и когато всѣде природата блика животъ и младостъ, той води вече своя Урвичъ-клубъ въ царството на обичнитѣ си забравки. Импровизира и Урвичъ-маршъ и въ възхищението си сякашъ обгръща всичко на около и като че ли самъ расте съ височинитѣ*). Излетитѣ до Черни връхъ сѣщо се повтарятъ всѣка година и все съ по-голяма група. „Любителитѣ на природата“ растатъ на брой, расте и броятъ, па и значението на излетитѣ имъ.

И ето че единъ день (22 августъ 1895 год.) следъ размѣна на мисли съ своитѣ интимни другари въ излетитѣ Алеко излиза съ историческата „По-

*) Тоя Урвичъ клубъ — по-скоро крѣжжокъ, отколкото целна организация, просъществувва цѣли седемъ години и всѣка година на 11 май подновява силитѣ си тамъ, докато на седмата година Алеко вмѣсто съ своя Урвичъ-клубъ заминава за Радилово. . .

кана до любителитѣ на българската природа“ да заповѣдатъ на заседание на Черни връхъ на Витоша за основаването на клубъ на българскитѣ туристи, ефектътъ на която бѣ поразителенъ за самия него. Малко оригинална е наистина идеята на инициаторитѣ да викатъ учредително събрание на върха на Витоша, но „който не може да се покачи поне на Черни връхъ“, си казватъ тѣ, „той не заслужава да бѣде членъ на клуба“. Въпреки този и днесъ не малкъ цензъ достойни кандидати за членове на клуба се явяватъ много повече, отколкото инициаторитѣ сѣ очаквали „Невѣроятно, но фактъ: 300 души на Черни връхъ“ озаглавява Алеко своето описание на излета.

Тоя фактъ говори, че туризмътъ у насъ е ималъ своитѣ поклонници, които името на Алеко — по-скоро отколкото идеята за основаване на туристски клубъ — е било достатъчно да събере на едно оригинално туристическо тържество „Началото е неимоверно блѣскаво“ заключава Алеко. Остава клуба да се учреди и заживѣе. Но изглежда че нужда отъ организиране на българскитѣ туристи още не се е чувствувала. У самитѣ туристи е липсвалъ още истински туристически духъ. И блѣскавото начало си е останало начало, безъ да може да оправдае надеждитѣ и очакванията, които е събудило у инициаторитѣ на „учредителния“ излетъ, а клубътъ на българскитѣ туристи останалъ да чака своето учредяване още цѣли четири години.

*

На Илинденъ презъ 1899 година седмина другари туристи сѣ на излетъ въ близкото до столицата село Княжево по случай сбора на църквата му Св. Илия*). Следвали и свършили на западъ, опознали тамъ отблизу туристиката на дѣло и дѣлото на организираниитѣ туристи, отъ чиито ентузиазмъ и преданностъ не веднажъ сѣ имали случай да се възхищаватъ, у тяхъ се пробужда желанието да видятъ отечеството си въ сѣщото положение, до което бѣха достигнали странитѣ, дето тѣ бѣха ходили да търсятъ наука. И ето въ този день тѣ изцѣло сѣ овладани отъ мисълта за осъществяване на Алековата идея и презъ всичкото време разговоритѣ имъ се въртятъ около въпроса, какъ да се положи началото на едно туристическо дружество и въобще какъ да се поставятъ основитѣ на бѣдещата българска туристическа организация. И въодушевявани отъ примѣра на своитѣ другари отъ културна Европа тѣ си даватъ дума да постоянствуватъ въ това си намѣрение.

*) Тѣзи възкресители на Алековата идея бѣха Георги Козаровъ, Димитъръ Вълчановъ, Анастасъ Мариновъ, Василъ Топаловъ, Недѣлко Немски, Янко Малиновъ и Георги Сяровъ.

Още същия денъ вечерта тѣ сподѣлятъ своята мисль съ задушежни другари и решаватъ единодушно да свикатъ въ най-близко бждеще събрание за обмисляне и основаване на дружеството. Това историческо събрание се свиква на 23 юли въ дворната стая на бирария „Стари Батембергъ“ и се председателствува отъ г. Козаровъ, днешниятъ председател на централното настоятелство на нашето дружество. То потвърждава още веднажъ решението за основаването на българско туристическо дружество, избира временно настоятелство и комисиия за изработване на уставъ.

Подето съ всичката сериозностъ и младенчески жаръ на хора млади, интелигентни, съ туристическо съзнание, основаването на дружеството изглежда тоя пътъ да е отговаряло на една назрѣла нужда за организиране на българскитѣ туристи. Макаръ и посрещнато съ недовѣрие и насмѣшки отъ страна на непоправимитѣ и всезнающии столични клюкари и почитатели на дима и кафето, то застава отъ самото начало твърдо на краката си и организирането му върви въ най-бръзъ темпъ. Временното настоятелство проявява трѣскава дейностъ: приема всѣки денъ нови членове, свиква редовно всѣка седмица дружествени събрания и урежда нѣколко излета, които излизатъ много сполучливи и припечелватъ на дружеството нови членове. Въ дружественитѣ събрания се гради усилено волната сграда на българския туризъмъ. Уставътъ се проучва основно въ нѣколко събрания при оживени разисквания по всички въпроси: цель, срѣдства, име, членство и отборъ на членоветѣ: (цензъ — най-малко срѣдно образование), носия, значка, дружественъ празникъ и пр.

Уставътъ готовъ и редовно настоятелство избрано, дружеството почва своя буренъ животъ. Основната положена остава да се гради и закрепя новата сграда. И въ пълно съзнание на своята тежка задача въ първата организационна година настоятелството се заема здраво за окръгляване и закрепване на постигнатото. Редъ въпроси отъ практическо значение чакатъ своето разрешение, което то не иска да бави безъ нужда. Опредѣляне туристка носия и дружествена значка, туряне начало на дружествена читалня и библиотека, съставяне на туристически хоръ, маршъ и пр. сж едни отъ първитѣ грижи на настоятелството, а отъ първия годишенъ отчетъ на дружеството узнаваме, че покрай всичко извършено презъ годината по уредбата и организирането на дружеството и за поощрение и насърчение на туризма, настоятелството е размишлявало и върху въпроса за построяване хижа на Черни връхъ. Съзнавайки значението на туристическата просвѣта за пробуждане на съзнателно туристическо чувство и подържане на туристски духъ у членоветѣ, настоятелството заляга да уреди още

презъ първия зименъ сезонъ на дружеството редъ сказки съ популярно-поучителенъ характеръ на теми въ свръзка съ туризма и туристическото движение у насъ и въ чужбина. Освенъ поука за дружественитѣ членове и подържане на туристския духъ у тѣхъ, тѣзи беседи сж имали за цель и да освѣтлятъ обществото върху целитѣ, задачитѣ и значението на туристическитѣ дружества въобще и нуждата отъ такова едно дружество у насъ, и сж допринесли не малко за успѣха на дружеството въ негова периодъ на организиране, а особено за признаването му въ обществото. Тѣ сж били възпроизведени де по-кратко, де по обстойно въ нѣкои отъ столичнитѣ вестници и отпечатани изцѣло въ списание *Родина*, което е гледало отъ самото начало съ симпатия на дружеството, като съ готовностъ е давало мѣсто на работи на дружествени членове и въобще на статии



Хижа Амбарица на Сопотци

съ туристическо съдържание и до създаването на Български туристъ е служило и като органъ на дружеството.

Съ постепенното засилване и закрепване на дружеството въ София, членоветѣ му почватъ да замислятъ и проповедване на туристиката и събуждане на туристски духъ и въ провинцията, та да могатъ и тамъ да се основатъ туристически дружества и движението да се разпространи по цѣла България и обхване всички туристи и любители на природата у насъ. Една комисиия изработва *Позивъ* къмъ любителитѣ на българската природа, който се приема въ едно общо събрание на дружественитѣ членове и отпечатва и прѣска въ 2000 екземпляра по всички краища на страната. И винаги отзивчивата на идейни културни начинания провинция не оставя нашитѣ другари дълго да чакатъ. Още същата година (1900) се обаждатъ отъ много мѣста приятели и съидейници, да изкажатъ своитѣ симпатии къмъ дружеството и надежда за основаване на мѣстни туристически дружества, а въ нѣкои градове даже се и основаватъ такива.

Добрите отзиви от провинцията и успехът на дружеството в столицата насърчават по-дейните членове, у които почва да зрѣе мисълта за поставяне дружеството на по-широки основи, за превръщането му в една общо-българска туристическа задруга, която да има мрежа от клонове в цялата страна и да събере и сплочи в едно всички любители на природата и радатели за културното издигане на народа ни. И второто редовно общо събрание на дружеството на 28 мартъ 1900 год. приема съответните измѣнения в устава, като досегашното дружество остава *централен* клонъ на задругата и се премахва „ценза“ за членство.

Отъ отчета на дружеството за първата година се вижда, че вече е имало основани туристически



Туристически домъ в Пльвенъ

дружества в Хасково — „Родопски туристъ“ в Свищовъ — „Алеко Константиновъ“, и в Враца — юнашко туристическо дружество „Веслецъ“. На първо време обаче задругата не успѣва да привлече нито едно отъ тѣхъ. Но другаритѣ не се отчайватъ. Тѣ познаватъ трудноститѣ на съзидателната дейность и работятъ неуклонно чрезъ подканяне и насърчение, използвайки лични връзки, за основаване на нови дружества и приобщаването имъ къмъ задругата.

Първо туристическо дружество, което се присъединява къмъ задругата, е основаното есенята 1900 година в *Пловдивъ*. Следъ него влизатъ в задругата туристическитѣ дружества в *Нова-Загора* и *Пльвенъ*. И тритѣ биватъ приети за клонове на задругата, така че в края на втората дружествена година може да се свика и *първиятъ съборъ* на дру-

жеството, съгласно устава на Петдесетница, 21 май 1901 година в София. Общия брой на дружественитѣ членове по време на събора възлиза на 325 души.

Макаръ и скромно първиятъ съборъ все пакъ е билъ едно тържество, особено за ръководителитѣ на дружеството, едно възмездие за тѣхнитѣ старания и насърчение за бъдеща работа. Самитѣ тѣ сж почерпили голѣма поука отъ него и отъ беседитѣ, които сж имали съ пратеницитѣ на провинциалнитѣ клонове, чийто разкази и освѣтления за туристическия животъ и условия за работа в провинцията имъ сж дали богатъ материалъ за размишление и търсене начини и срѣдства за по-резултатна организационна работа.

И наистина презъ новата година тѣ иматъ вече значителенъ успѣхъ. Използвайки лични връзки и посещения в провинцията, издействайки разрешение за пжтуване на туриститѣ съ намалени цени по желѣзницитѣ, създавайки свой разгласникъ, който да носи между членоветѣ новини изъ задругата, изъ туристическия свѣтъ и да възбужда къмъ дейность тѣ неуморно работятъ за изграждане на дружеството, и работата имъ се увѣнчава съ успѣхъ. Още презъ лѣтото следъ събора къмъ задругата се присъединява окончателно *Хасковското* туристическо дружество „Родопски туристъ“ и се основаватъ нови клонове в *Елена* (Чумерна) и *Сливенъ* (Сини камъни), отъ които особено последниятъ развива оживена дейность. Къмъ края на есенята премѣстения в Бургазъ бившъ председател на дружеството г. Козаровъ развѣва знамето на туристиката и в тоя нужделивъ за всѣка българска проповедъ край и успѣва да заинтересува за дѣлото първитѣ хора отъ града и да тури основитѣ на единъ отъ най-здравитѣ в първитѣ години клонове на задругата. А пролѣтътъ на другата година (1902) и настъпването на излетния сезонъ носятъ едва ли не изненади за ръководителитѣ на задругата. Единъ по единъ никнатъ клоноветѣ отъ дветѣ страни на Балкана по всички крайща на родината. Младиятъ бургаски клонъ успѣва да прѣсне семето на туризма и в по-далечната околность на града и спомага за основаването на клонове отъ дружеството в Айтосъ и Анхиало. Следъ тѣхъ в края на мартъ се обажда Ямболъ, следъ него старопрестолниятъ Търново и китната градина Стара Загора, подиръ които се редятъ Долна-бана, Добричъ, Перникъ, Разградъ, Попово, Орѣхово, Тръвна, Казанлъкъ, Карлово и Самоковъ. Презъ пролѣтътъ се присъединяватъ къмъ задругата и Врачанското туристическо дружество Веслецъ и основаното още презъ априлъ 1901 год. Варненско туристическо дружество.

Вториятъ съборъ на дружеството в Търново (3 юни 1902 г.), на който сж представени вече 12 клона и се приематъ нови 24, е билъ цѣло тържество за родния туризъмъ. Приготвеното отъ старопрестолния градъ посрѣщане е било най-сърдечно, а прекараното тамъ време използвано освенъ в дѣлова работа и за манифестиране на туристичес-

китѣ идеи съ дружни излети изъ красивата околностъ на града. Цѣлиятъ градъ е взелъ участие въ този празникъ на българскитѣ туристи и всички присѣстващи сж станали волни проповедници на дружественитѣ цели.

Съ втория съборъ Българското туристическо дружество започва своя нормаленъ животъ. Мрежата отъ клонове е простряна, главнитѣ опорни точки се очертаватъ, остава да се работи за закрепване и затвърдяване на създаденото и постепенно попълване на мрежата. И въ това отношение сѣ по-голѣмо значение добива дружественото списание, което излиза редовно всѣки месецъ, освежава туристическия духъ у дружественитѣ членове и поддържа връзката между клоноветѣ.

Животътъ и дейността въ самитѣ клонове обаче зависи почти изключително отъ хората въ тѣхъ, отъ тѣхнитѣ ръководители, па и отъ мѣстнитѣ условия за туризмъ и идейна работа. Затова и развитието на отдѣлнитѣ клонове е съвсемъ не равномерно: докато едни развиватъ една системна дейностъ и постоянно затвърдяватъ положението си, други едва успѣватъ да се задържатъ, а нѣкои и съвсемъ заглъхватъ. Историата съ Софийския клонъ, въ който следъ ентузиазма на първата година настѣпи единъ периодъ на улегане и затвърдяване, презъ който много отъ несигурнитѣ туристи отпадатъ, се повтаря и съ задругата. Въ избуялата като следъ обилень дъждъ нива покрай пълния класъ здраво зърно бѣ намѣрилъ мѣсто да издигне стебло и доста плевелъ, отъ който не можеше да се очаква никакъвъ плодъ и който трѣбваше да се очисти. И това чистене, което само по себе си настѣпва, не ослабва ни най-малко задругата, на противъ, затвърдява нейното положение като представителка на истинския туризмъ, като сдружение на дѣлови туристи у насъ. Това показва сѣ по-голѣмата сплотеностъ, сѣ по-задушевниятъ животъ и сѣ по-широката дейностъ на дейнитѣ клонове отъ задругата, както и съборитѣ ѝ, които ставатъ винаги съ непринудена тържественостъ и сърдечностъ при живото участие на всички по-дейни клонове и на мѣстното население.

Една криза преживява дружеството презъ годинитѣ 1904—1905. Съ болка на сърцето отбелязва настоятелството въ отчета си до петия съборъ,

че откакъ преставатъ изгодитѣ за членоветѣ на дружеството при пѣтуване по желѣзницитѣ, сякашъ нѣщо „изсмуква душитѣ на туристическитѣ дружества въ България“. Това дава поводъ да се замисли и за ново измѣнение на дружествения уставъ и създаване на особенъ постояненъ дружественъ органъ, вмѣсто централния клонъ (София), който до тогава води работата и на задругата. Тия измѣнения се разискватъ и приематъ на шестия редовенъ съборъ на дружеството въ Долна-бана, на 21 май 1906 година, отъ когато почва новъ подемя въ живота на задругата. Освенъ поменатото обособяване на постояненъ дружественъ органъ въ лицето на едно централно настоятелство, новиятъ уставъ



Туристически домъ въ Търново

посвещава особена глава на дружественото списание, иай-сигурното сръдство за подържане на идейни връзки и сплотеностъ между членоветѣ, а друга една глава отъ него предвижда и напѣтва уреждането на ученишки спални и излетни каси.

Освободено отъ грижи за централния клонъ новото дружествено настоятелство се отдава всецѣло на работа за съживѣване и закрепване на организацията. Сгоденъ поводъ му дава наскоро десетгодишнината отъ смъртта на туристския вдъхновителъ Алеко, да напoмни негова искренъ и трогателенъ зовъ за общуване съ природата, като урежда и издава особенъ двоенъ брой отъ списанието въ негова паметъ.

И дружественото списание, главния помощникъ на настоятелството въ неговата съзидателна работа, преживѣва криза. И неговиятъ животъ става тру-

денъ съ намаление броя на членоветъ. Нищожниятъ приносъ на клоноветъ, и безъ това съвсемъ нередовно принасянъ, не стига за нищо и скоро излизането на списанието е застрашено. Но неговиятъ макаръ и скромнъ, но твърде съдържателнъ образъ е скъпъ за съзнателнитъ членове на задругата и въпреки изричнитъ постановления на устава осмиятъ съборъ установява абонаментъ на списанието и за дружественитъ членове, отдѣлно отъ членския вносъ.

Набелъзаното на шестия съборъ заздравяване на задругата продължава бавно, но сигурно. Стари немарни клонове отпадатъ, други изникватъ. Плевелътъ се чисти, оставатъ здравитъ дейни организации, нѣколко жиливи издѣлки на задругата, които всѣка година сж на лице, на всѣки съборъ съ своитъ бодри и бойки задругари, и сѣ повече и повече крепнатъ и развѣватъ високо и свободно знамето на туризма и туристическата идея.

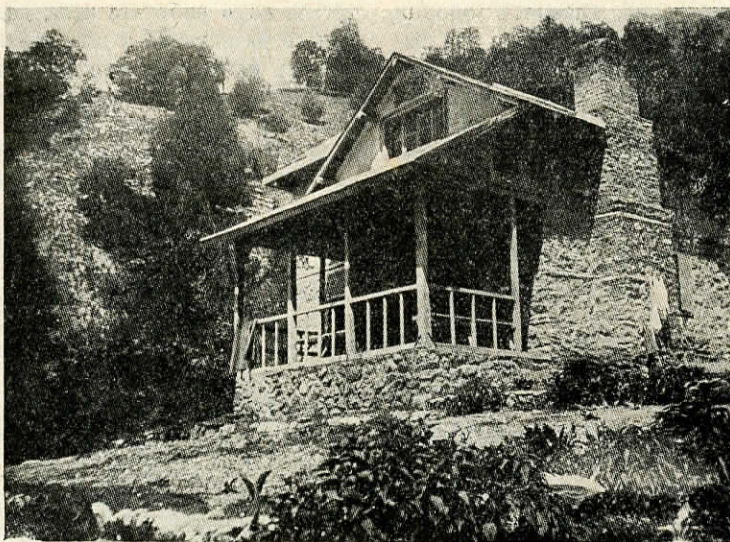
Животътъ на отдѣлнитъ клонове се характеризира предимно съ тѣхната излетна дейность презъ лѣтото, която се развива сѣ повече и повече, и съ срѣщи, забавления, седенки, беседи презъ зимата. Но има клонове, които покрай това развиватъ и други отъ дружественитъ средства. Търновскиятъ, Пловдивскиятъ и Самоковскиятъ клонове залесяватъ отстѣпени имъ отъ общинитъ мѣста. Три клона замислятъ вече сериозно постройката на хижи: това сж София, Елена, Търново, при които се основаватъ и фондове за това. Софийскиятъ клонъ урежда още презъ 1904 год. по случай събора въ Варна

увеселителенъ влакъ до тамъ и съ прихода отъ него туря основата на фонда. И видѣли вече първитъ суми въ касата на фонда, софийскитъ туристи бързатъ да положатъ основниятъ камъкъ на хижата. Градиозенъ е излетътъ, който клонътъ устройва по тоя случай до Черни връхъ и който напомня

паметния излетъ на Алеко. Освещаването на основния камъкъ става съ всичкитъ обичайни церемонии отъ енорийския свещеникъ на с. Драгалевци, като въ него се циментира, както му е реда, художествено изработенъ актъ, подписанъ отъ присъстващитъ членове, свещеника и много гости и поставенъ въ херметически затворено шише. Следъ това камъкътъ е билъ заровенъ, види се да не пострада нещо доде доде времето за строене на хижата, и билъ скритъ толкова добре, че и днесъ не може да се намѣри.

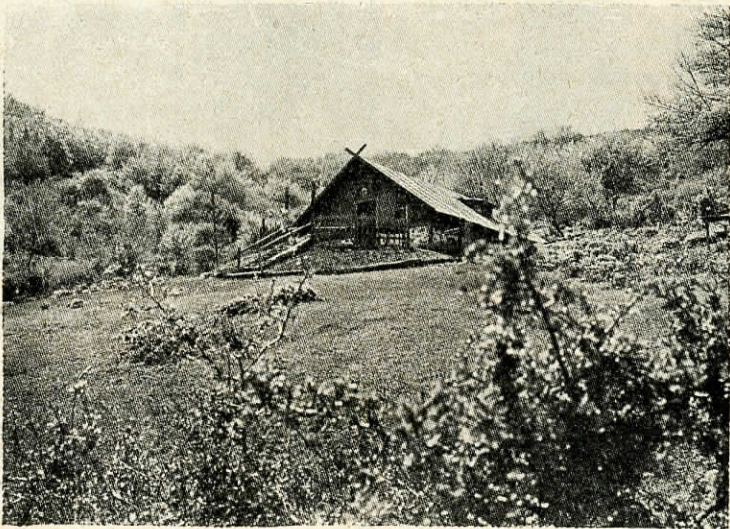
Крачка напредъ за реализиране идеята за из даване на общъ пжтеводителъ за България сж издаденитъ отъ мѣстнитъ клонове „Пжтеводителъ за Орѣхово и околията му“, „Пжтеводителъ за Търново“ и „Пжтеводителъ на София и околността ѝ“. Още по голѣмо туристическо значение има книжката „Хигиената на туриста“ отъ д-ръ Стояновъ, издадена като отдѣленъ отпечатъкъ на дружественото списание, която и днесъ е единичното по-пълно ръководство за туриста.

Единъ успѣхъ на туризма презъ последнитъ години до войнитъ е зародилото се туристическо движение срѣдъ младежта. И забележително е, че то се заражда въ единъ градъ (Русе), дето въпреки



Хижа Юмрукъ-чалъ

Фот. Ст. Стаменовъ



Хижа Голо Бърдо

нѣколко години подредъ възнамѣряваното основаване на клонъ отъ задругата, такъвъ до войнитѣ не можа да се основе. А може би и тъкмо това обстоятелство е било една отъ главнитѣ подбуди за основаването на юношко туристическо дружество. Тамъ дето е имало клонове на задругата, юношитѣ туристи сж отивали въ тѣхъ. Юношки туризмъ обаче въ клоноветѣ не можа да се развие. Предвиденитѣ въ устава ученически и юношки чети не се създадохъ никжде. Всичкитѣ грижи въ това направление се изчерпватъ съ ученишкитѣ спални, каквито нѣкои клонове уреждатъ и поддържатъ редовно. Организирането на юношкия туризмъ почва презъ 1910 година и постепенно се засилва, безъ да почувствува войнитѣ.

Напротивъ върху развитието на нашата задруга войнитѣ се отразяватъ чувствително. Балканската война повлича всички по-дейни членове на неволень туризмъ къмъ бойното поле. Цѣла година животътъ на дружеството замира. Това което то бѣ можало да вдѣхне въ душицѣ на своитѣ членове и да имъ даде като чувство, знание и похватъ, е показало своята стойностъ въ службата къмъ родината. Тамъ бѣ на изпитание честта на неговитѣ членове, и тѣ съумѣха да я защитатъ. Една двойна книжка отъ списанието почита паметта на падналитѣ за отечеството другари.

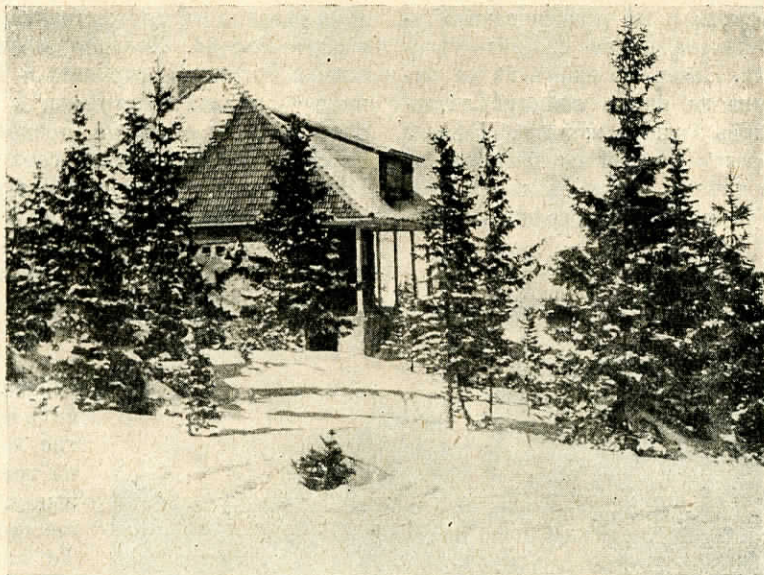
Скоро следъ свършване на войната клоноветѣ се съживяватъ. Чувствува се единъ подеъмъ, който обещава да засили туристическото движение въ

страната. Новоприсъединенитѣ къмъ България земи възбуждатъ интересъ и туристически купнежъ у старитѣ дружествени членове. Но преди още задругата да се окопоти отъ преживѣния кошмаръ и да се замогне, обяви се европейската война, която не закъсне да окаже своето влияние върху дружестве-

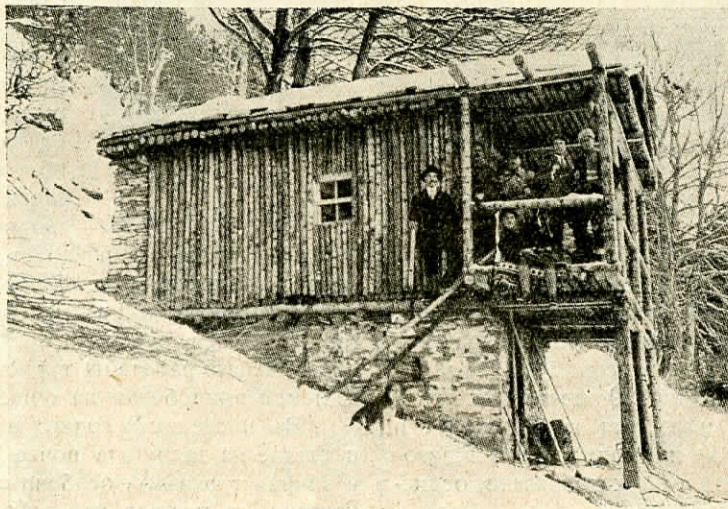
ния животъ, а повличането на България въ общия водовъртежъ на войната прѣсна отново задругаритѣ въ неволень туризмъ по разни посоки. Продължителната и тежка война разнебитва дружеството отъ основа и то дълго време следъ свършването ѝ не можѣ да се окопоти. Настаналата обща криза следъ войната овлича вниманието на всички къмъ стопанско заздравяване и малцина могатъ да отдѣлятъ време и грижи за идейна работа въ една културна организация. Напротивъ, практическиятъ туризмъ — излетуването започва скоро следъ войната съ усиленъ темпъ.

Покрусата отъ войнитѣ е голѣма, положението е тежко и угнетяеще. Всѣки дири лѣкъ за тежкитѣ рани, материални и морални, които остави войната. Съзнанието, че не материалната култура трѣбва да бжде

фокуса на индивидуалния и общественъ животъ, че не е тя, която дава смисълъ на живота, че човѣкъ има нужда отъ по-голѣма грижа за своя духъ, почва да си пробива все повече и повече пжтъ и въ резултатъ се явява силното увлечение особено на младежта къмъ спорта въ всичкитѣ негови видове и прояви. Сжщото това недоволство отъ времето на материалната култура и стремежа



Хижа Алеко



Хижа Бѣзово

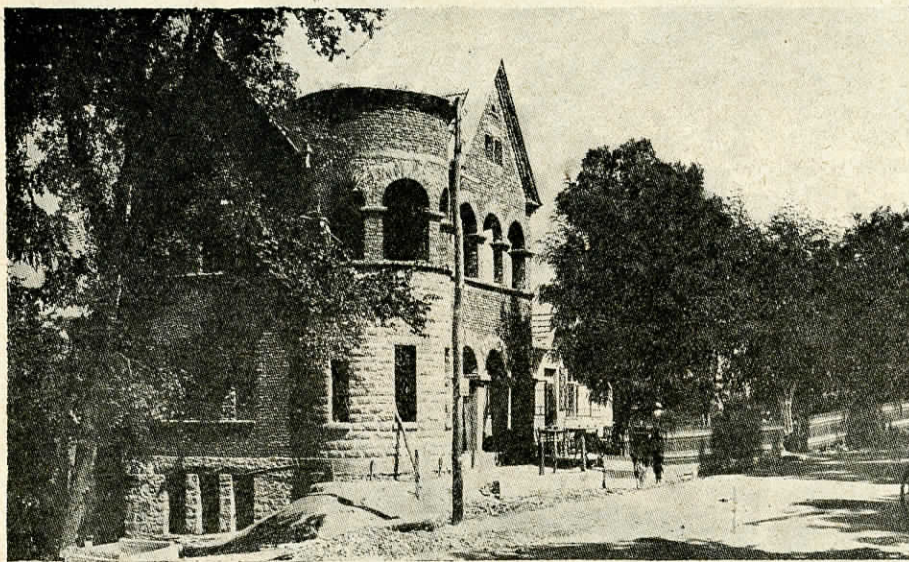
към издигане и закрепване на духа дават силен тласък и на спорта на духа — туристиката. След опомняне от първото зашеметяване, което донесе краят на войната, плъзва младо и старо да търси дружбата на природата. Въ скоро време се развива небивалъ устремъ към волнитъ простори и увелича маса свѣтъ къмъ общуване съ природата.

Заедно съ това засилване на практическия туризъмъ почватъ лека полека да се съживяватъ и клоноветъ на задругата. Единъ по единъ тѣ се отрѣсватъ отъ налегналата ги презъ войнитъ летаргия и почватъ да мислятъ за новъ животъ. Първата имъ работа е да потърсятъ старитъ си членове, да подновятъ заличенитъ връзки и да създадатъ ядрото, около което да се групира и да гради по-ната-

и заседава въ собственъ домъ. Освещаването ѝ, което съвпада съ откриването на събора, е цѣло тържество за родния туризъмъ. Гости отъ цѣла България се стичатъ за тоя тържественъ день въ старопрестолния градъ, който самъ взима живо участие въ тѣхното празненство. Още по-импозантно е освещаването на първата планинска хижа *Скакавица* въ деня на дружествения празникъ 2 августъ същата година. Хилядно множество — гости отъ всички краища на страната и цѣлиятъ градъ Дупница — плъзва по стрѣмнитъ пѣтеки на красавицата Рила, да отиде да поздрави дѣлото на българскитъ туристи високо горе въ недрата на девствената родна природа и да участвува въ тѣхния новъ празникъ, празникъ на българския духъ, праз-

никъ на другарство и сплотеностъ, празникъ на туристическо съзнание и самоотверженостъ.

Тѣзи тържества на организираниитъ туристи даватъ новъ тласъкъ за развитие на родния туризъмъ и на туристическитъ организации. Тѣ спечелватъ и обществото за тѣхното дѣло. То почва да взима само участие въ радоститъ и скърбитъ на туристическитъ организации и да имъ оказва своята морална и материална подкрепа за развиване на тѣхнитъ сръдства. Явяватъ се и щедри дарители, едни въ помощъ на отдѣлни клонове, други въ помощъ на цѣлата организация, и идатъ да насърчатъ творческата имъ дейностъ



Хижа-домъ въ Ловечъ

тъкъ организацията на клона. И скоро тѣ се съвзематъ, крепнатъ и заживѣватъ нормаленъ животъ, а заедно съ тѣхъ се събужда и окопитва и задругата. Първиятъ съборъ следъ войната (четиринадесети по редъ) се свиква на 14 августъ 1921 год. въ София. На него се отзоваватъ 29 пратеника отъ 9 клона. Той подчертава цѣлостта на задругата и стремежа къмъ овладяване на природата и призова къмъ творческа работа и одухотворяване, осмисляне на практическия туризъмъ.

Въ тоя духъ върви пробуждането на задругата. Клоноветъ крепнатъ и проявяватъ оживена дейностъ. Приливътъ на нови членове расте и заздравява положението имъ, а подетитъ инициативи за благоустройство, залесяване и хижостроене предизвикватъ ентузиазъмъ и охота за творческа работа у членоветъ имъ и издигатъ туристическитъ организации въ очитъ на обществото. Хижата на търновци, започната още въ навечерието на Балканската война, е скоро окончателно готова, за да приюти гоститъ на следния съборъ, който за пръвъ пѣтъ се събира

и охота за работа у членоветъ имъ. А въ последно време и държавата не забравя да нареди туристическитъ дружества въ насърчаванитъ и подпомогани отъ нея културни организации въ замѣна на обществената работа на туриста, работа, която остава ценни придобивки на обществото.

Въ последнитъ години на първото двадесетипетлѣтие на задругата почна да си пробива пѣтъ и зимния туризъмъ, особено следъ паметното възкачаане въ най-голѣмъ снѣгъ на рилския първенецъ Мусала отъ десетина члена на софийския клонъ. Наредъ съ зимния туризъмъ и въ негова помощъ доби въ последно време широко развитие и зимниятъ спортъ — излетуване съ ски. Днесъ всички наши планини и върхове се посещаватъ и презъ зимата отъ туристи, за които вече нѣма годишни времена и излетни сезони. За това много помагатъ и ще има тепърва да помагатъ хижитъ.

Хижестроенето, което тукъ-таме избива на домостроене, отбелѣзва всѣка година нови успѣхи.

Две години след освещаването на Скавица, въ деня, когато дружеството празнува съ скромно тържество двадесет и пет години отъ основаването си, то освети третата своя хижа — *Алеко* на Витоша, съ която софиянци овъковечиха името на своя патронъ и родоначалникъ на българския туризъмъ. Сжщата година Станимашкиятъ клонъ отъ задругата довърши своята хижа-подслонъ *Гонда-вода* подъ върха Безово въ Родопитъ. На следната година две нови хижи поздравиха родния туризъмъ отъ недрата на Балкана: *Чумерна* и *Юмрукъ-чалъ*,

дѣло на задружната работа на юноши и възрастни. Презъ 1926 година врачани издигнаха своя домъ на *Калето*, на следната година последваха примѣра имъ ловчани съ своя домъ и спална на *Стратешъ*, а перничани осветиха хижа *Голо бърдо*, докато пъкъ самоковци, подготвяйки строежа на хижа *Мусала*, построиха времененъ хижа-подслонъ близу до мѣстото ѝ, а миналата година на събора осветихме хижа *Плавило* на Кюстендилци въ Осогово. Днесъ вече масивната хижа подъ най-високия връхъ на Рила е готова наполовина, довършватъ своя домъ и плѣвнци, въ Пиринъ банчани довършиха и уредиха бившата сушилна въ *Бъндерица* като туристическа хижа, а разложани готвятъ своята хижа на *Полянитъ* въ Мехомийски суходолъ. Наредъ съ своитъ възрастни другари и юношитъ туристи самостоятелно изградиха планински хъжи *Кумата* на Витоша, *Мара-Гидикъ* въ Стара планина, *Персенкъ* въ Родопитъ, *Колониитъ* въ Сръдна Гора и домове въ Русе и Ломъ.

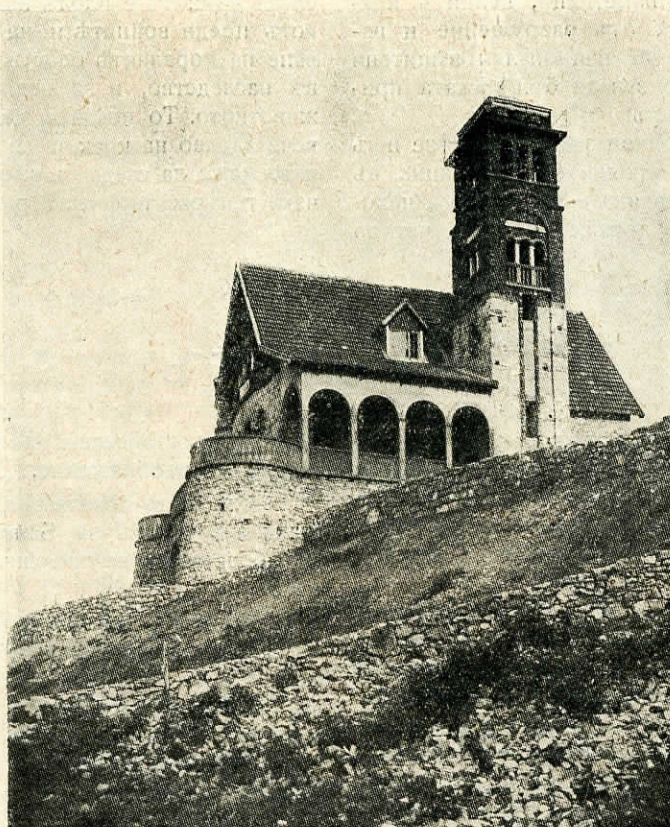
Покрай и въ връзка съ хиги- и домостроенето клоноветъ развиватъ и системна залесвателна дейностъ, често въ близко сътрудничество съ горскитъ власти. А наредъ съ това се организира полека лека и систематично белѣзане на пжтищата и пжтецитъ въ планината и подготвя издаването на туристически пжтеводители.

Въ областта на туристическата литература трѣбва да поменемъ на първо мѣсто дружестве-

ното списание, което следъ войната се яви въ новъ по-приветливъ образъ и редовно всѣки месецъ разнася здрава духовна храна по кошаритъ на задругата и подържа у задругаритъ туристически духъ и задругарско съзнание. Постоянно подобрявано отъ къмъ външенъ видъ и съдържание, то въ скоро време заема мѣсто въ първитъ редове на нашитъ повременни издания и се радва на завидно име и на многобройни редовни читатели въ и вънъ отъ задругата.

Покрай редовното издаване на дружественото

списание централното настоятелство издаде по случай двадесет и пет годишнината отъ основаването на задругата юбилеенъ сборникъ *Туризмътъ въ България*, съ статии по туристически въпроси, излетни описания, спомени на дружествени ветерани и една сбита история на нашата задруга, отъ която е извлеченъ и настоящиятъ очеркъ. Най-сетне централното настоятелство издаде и единъ краткъ, но доста пълненъ и прегледенъ пжтеводител за Пиринъ, съ който тури начало на туристическитъ пжтеводители у насъ. За съжаление нашитъ туристи много малко използватъ тия хубави туристически издания, които съ години стоятъ да събиратъ праха въ дружествената канцелария и обезсърчаватъ ревнителитъ на



Туристически домъ въ Враца

по-широка туристическа просвѣта. — Отъ клоноветъ на задругата следъ войната само Сливенскиятъ клонъ излѣзе съ единъ спретнатъ пжтеводител за градъ Сливенъ и околността. Богатъ и цененъ приносъ къмъ туристическата литература отъ друга страна представляватъ научно-популярнитъ очерки на П. Делирадевъ *Витоша*, *Осогово* и *Рила* (последниятъ излиза по настоящемъ на свитѣци).

За задоволяване на туристскитъ нужди отъ подходяще снаряжение и облекло изъ сръдата на дружественитъ членове се подема идеята за образуване на една потрѣбителна туристическа кооперация. Такава се основа презъ есента 1924 г. отъ софийски членове на дветъ туристически организации, юношеската и нашата, а въ скоро време

към нея се присъединяват и туристи от провинцията и тя бързо се развива в модерен туристически магазин, дето туриста може да намери в добро качество и на умърена цена всички необходими потреби за излетуване.

Наред с проповедване дружбата с природата задругата се замисли в последно време и за нейната охрана. Подетата от няколко години от нея инициатива намери израз в образувания миналата година между няколко културно-научни дружества комитет за закрила на природата, който ще има за цел да организира и проповедва пазенето на природата и нейните паметници, нейните красоти и нейните обитатели от разрушение и изтръбване и създаването на национални защитени участъци, в които да се запази българската природа в своята девственост.

През последните години задругата влезе и в международни връзки с сродните организации в славянските страни. По почит на полското и чехословашкото туристически дружества преди четири

години се основа Асоциацията на славянските туристически дружества, която има за цел да съдействува за културното сближение на славянските народи и близко опознаване на славянските земи чрез взаимно подпомагане на планинарството и закрилата на природните и народностни паметници. Тази година, когато ние празнуваме тридесет годишнината от основаването на нашата задруга, нашето дружество има председателството на асоциацията и през лѐтото ще срѣща у нас четвъртия ѝ редовен събор.

Направеното и постигнатото през годините след войните е плод на усилената борба за живот преди войните и на стремежа за превъзможване на моралните бедствия, които те ни оставиха в наследство, и за издигане на личността над животното. То показва, че дружеството е стъпило вече здраво на краката си и върви из правия път, и то може да гледа с вѣра на бъдещето, дето го чака тепърва творческа работа.

Пѣйо.

БАЛКАНЪТЪ^{*)}

От детинство още, когато го гледах отдалеч, когато му се радвах от възвишения около моя роден град, ведрия му лъх ласкаеше моите най-свидни копнежи, моят дух добиваше крила и аз неволно се унасях в мечти за вѣлшебното царство на Балкана.

Никога нѣма да забравя оня ден в моя живот, когато за пръв път се наках да посетя Балкана. Тогава бѣх ученик в втори клас на гимназията; през нея година добих първия свесен урок по география — от другарите си. Нѣкои ученици бѣха ходили на Бузлуджа и ми разказваха възхитителни работи за своето пътуване: как скитали волно между овиснали от зрѣли плодове сливаци, как се кжпали в бистрите потоци по пътя за планината, как се губили в гористите пазви на Балкана, кждето само револверни гърмежи помагали за връзка с ядрото на дружината... как ги посрещнали сърдечно гостолубивите колибари, които ги гошавали с бѣл мжж... Разказвах ми още за тайнствения шепот на листата, в тихата нощ, когато пътничката дружина прекарвала на открито... за особения блѣсък на звездите, над тъмните гори... и за самата Бузлуджа, за самодивската оная поляна, кждето бликал един извор, бистър като сълза и студен като лед.

Подир това моята любов към Балкана стана моя най-свидна тайна и се разгоря подобно на неугасим пламък. Всѣкога, когато останѣх насаме с моята интимна мисъл аз се унасях в царството на Балкана и без насита се радвах на

неговите достойнства, както си ги рисувах моето разпалено въображение.

А колкото повече растѣх колкото повече слушах или четѣх за Балкана, толкоз повече се вдълбочавах и се проявявах моите чувства към него.

Балкана ми се вестяваше, в различни образи, но неговата внушителна фигура всѣкога ме е обавяла. Един път аз го виждах като неизменим другар на нашите строги аскети, които, отблѣсвани от дребнавите суети на живота, на обикновения живот, сж бѣгали в планината и всрѣд нейната сурова природа сж се учили да каляват безпокойния си дух и да обуздават грѣшната си плѣт. Друг път Балкана ми се рисувах като любвеобилен баща, който широко разкрива обятията си за сполетените от грозна напасть негови чедра, взима ги под своя закрила, помага им да се опомнят от миналите си заблуждения и грѣхове, и когато те сж достатъчно вече заякнали за бурите на историческия живот — с благословия ги изпраща да будят духа на заспалите в робство свои братя... Балкана изпъкваше в въображението ми и като гений на родната земя, който е вдѣхнал на нашите поети техните най-слюбими чувства и мисли.

Преди още да видя отблизо Балкана, той ме завладя всецѣло. Аз чувствувах, че моя живот ще има цена дотолкоза, доколкото ще умѣя да се разбирам с Балкана — този баща и учител на всички избрани синове на нацията.

Когато пораснах, първата ми работа бѣше —

*) Изъ Прояснени небосклони.

да ида на Балкана. Отъ тогава и до днесъ всѣка година, азъ му ходя нагости. И онѣзи минути, които съмъ прекаралъ въ дружба съ него, сж едни отъ най-значителнитѣ въ живота ми.

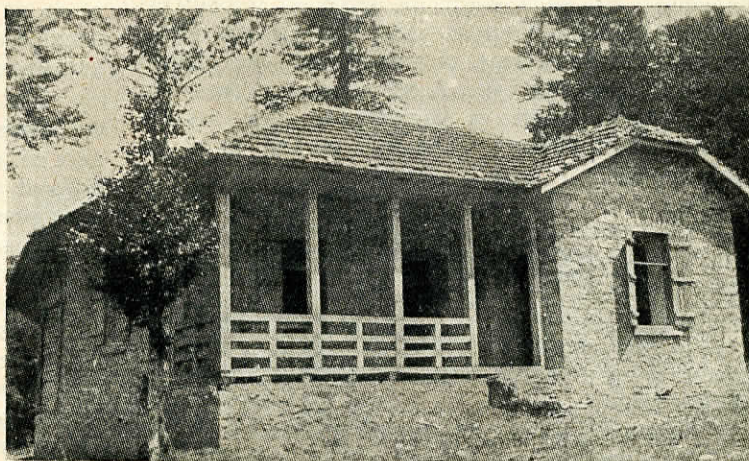
Балкана оправда всички мои надежди. Той ме пленяваше преди всичко съ своето будно население. Когато скитахъ изъ планината азъ не можахъ да се нарадвамъ на нашитѣ колибари, на тѣхната спретната носия, на тѣхнитѣ ясни погледи и на тѣхнитѣ открити души. Благоволениято на никой голѣмецъ тѣй не е стопляло душата ми, както сж я стопляли нея милитѣ привествия, съ които ме удостояваха проститѣ чедо на Балкана. Между колибаритѣ азъ всѣкога съмъ се чувствувалъ въ родната си срѣда и съ гордостъ съмъ мислил за себе си че и азъ съмъ донѣкжде чедо на Балкана, защото моята баба бѣ слѣзла въ града отъ тревненскитѣ колиби.

Още по-силно ме пленяваше самия балканъ. Когато, тегленъ отъ едно непреодолимо влечение, полазяхъ по неговитѣ стрѣмни чукари, моята мисль изтрезняваше мигновено, като въ предсмъртенъ часъ азъ ставахъ проникателенъ до ясновидство, схващахъ всичкото безсилие на моитѣ кумири и ставахъ покоренъ робъ на Балкана, на неговата могща стихия. Съ едно само събиране на веждитѣ си, Балкана укротяваше всѣко мое тшеславно пожелание; азъ ставахъ тѣй скромненъ, тѣй смиренъ. Когато пѣкъ Балкана рече да разоблачи челото си и да се усмихне на слънцето — моитѣ най-хубави надежди възкрѣсваха за новъ животъ.

Въ Балкана чувствувахъ какъ се провѣтря всѣко кѣтче въ моята душа; тукъ азъ схващахъ въ най-опростенъ видъ задачитѣ на човѣшкия животъ и чертаехъ съ увѣреностъ пѣтя на моето бждаще; въ Балкана моя ангелъ покровитель разтърсяше вдървенитѣ си членове, опираше се на сѣдбата и

ми обещавахе да ме води по нови сѣ цвѣтущи поляни. . .

А за какви важни тайни ми загатваше пѣсенята на бързотечнитѣ балкански потоци, какви откровения ми нашепваха съ листата си вѣковнитѣ гори. Въ Балкана далечъ отъ хорската врява, азъ познахъ че има нѣщо много по-дълбокомислено и много по-значително отъ човѣшката речъ и че това нѣщо е — дѣха на битието, мждротъ безмълвие на природата, мълчаливия разговоръ на небето съ тревитѣ, съ цвѣтия и съ очистената отъ дребнави суети човѣшка душа.



Хижа Чумерна

И си давахъ дума, когато ми стане възможно да се откъсна отъ оня мравунякъ, който се нарича многолюденъ градъ — да се прибера въ планината, всрѣдъ нейното безмълвие да лѣкувамъ похабената отъ многоглаголене моя човѣшка мисль — да последвамъ примѣра на нашитѣ достойни дѣди — набожнитѣ монаси, народнитѣ поети и хайдутитѣ, които сж отгледали своя духъ въ най-интимна близость съ Балкана.

Йор. Маринополски.

ЮМРУКЪ - ЧАЛЪ

Излетъ и ношуване въ Стара-планина

Подиръ закуска въ политѣ на Амбарица, на завѣтъ отъ вѣтъра, който отслабваше заедно съ сгрѣването на въздуха, нашиятъ керванъ потегли на изтокъ.

Дружината състоеше отъ осемъ ездача и трима пеши пѣтника: последнитѣ — кираджии и водачъ. Той бѣше бай Ангелъ Койновъ, мечкоубиецътъ, съ тежката кринка на рамото и съ юнашкитѣ истории . . .

Нѣколко време вървѣхме опипомъ по острия

зंबरъ на гребена, който трѣгва на изтокъ отъ Амбарица, а после слѣзохме по южното му ребро съ безбройни извивки по стрѣмната урва, нагазвайки често бистри, шумящи поточета, които се спускаха въ дълбокия долъ на Карловска рѣка. Отвждъ нея се издигаше, успоредно съ нашия, другъ, камбурестъ гребенъ, Кочмарѣтъ, съ склонъ облѣченъ съ елови гори. Цѣли часове слушахме все екливия шумъ на рѣката, любувахме се на разкошната картина на дола съ усойно хладни долинки, прохладжани отъ

пойни поточета, къмъ дето душата се стремѣше като пияна . . .

Кжде обѣдъ слѣзнахме въ самия долъ, па възлѣзохме чрезъ безконечни криволи на висока обширна поляна, дето Кочмарѣтъ пакъ се сбираше съ нашия гребенъ и съ него образуваше билото. Тая поляна е Равни-Чалъ. Тя е гола, пуста, леко вълниста степъ, отъ която се отваря вълшебна панорама на югъ. Жегата бѣше силна и никакво дръвче или сѣнчица. Обѣдвахме подъ разпрегнати омбрели до единъ изворъ. Нашитѣ очи все бѣха вперени въ Юмрукъ-чалъ, който тулѣше плешивата си глава въ бѣли облаци — твърде близко, като съ ржка да го пипнешъ. Но какъ окото се лѣже въ планината! Отъ Амбарица до Юмрукъ-чалъ, по въздушна черта, има нѣма 15 километра. А ние бѣхме употребили вече шестъ часа до тука. А отъ тука до подножието на върха трѣбваше да изпжтуваме още два — презъ голитѣ поляни, падини и могили на върха Чифадарица.

По пладне, най-после се възкачихме по стрѣмината на Юмрукъ-чалъ, кое пешъ, кое съ коне.

*

Темето на Юмрукъ-чалъ е равна, длъгнеста, отъ югъ къмъ северъ, поляна, покрита съ низка, скудна трева.

Уединена, далеко отишла въ областта на облацитѣ, по-висока отъ всичко, каквото я заобикаля, тя прилича на необитаемъ островъ, висящъ въ единъ океанъ отъ въздухъ — такова впечатление прави, когато си на срѣдата ѝ. На всички страни се откриваше безкраенъ кржгозоръ. Видѣха се, като на дланъ, въ неизмѣрната дълбочина, долините на Стрѣма, на Тунджа и на Марица, и бърдата, що ги дѣлятъ, съ всичката вълшебна пѣстрота на багритѣ, сѣнкитѣ, формитѣ. Зеленото въ тоя безграниченъ шаренъ килимъ, бѣ представено въ цѣлата си гама; отъ тъмния цвѣтъ на горитѣ, до ярко-зеления и златистъ шаръ на окосенитѣ ливади и ечмицитѣ. Всичко това: ридове, гори, друмища, рѣки, села, паланки, се рисуваха въ една мила, чисто и строго очертана картинна миниатюрностъ, представяше една феерия отъ шарове и линии, която радваше и милуваше прехласнатия погледъ.

Отъ северния край на поляната се виждаха въ хаотическо безредие бърда, ридища, могили, чуки, вълнообразно разфърляни въ политѣ на великана; тѣ отиваха така, прошарени отъ долинки и тъмни лесове до кржгозора, забулени отъ омарата, задъ която се криеха полетата на северна България.

На изтокъ и на западъ панорамата се изпълваше отъ продължението на веригата. Голи гребени, плешиви чалове, върхове, долове, пушинаци, сипеи, урви приоблачни. Предъ насъ се изправяше надменно, презъ дълбокия долъ на рѣка Тджа, препречвайки вида на изтокъ, оголѣлиятъ съ страшни сипеи връхъ: Кадемлия; на северо-пападъ и западъ се вълнуваха главитѣ и гърбоветѣ на Мара-Гидикъ,

Голѣмиятъ Купенъ, Малкиятъ Купенъ, Чафадарица, Равни-чалъ, Кочмарѣтъ, Острецъ, Амбарица, а далеко въ синината на небето задъ нея, камбурестия гребенъ на Витоша . . .

Нѣкаква тжга, подиръ първитѣ минути на възхищение и захласъ, налѣга душата на Юмрукъ-чалъ. Тя е главното чувство на такива пустинни планински височини. Това чувство го изпитвахъ и на Алпитѣ. Съвършениятъ покой, мъртвата безлюдностъ на пушинацитѣ, грамадността на нещата и необикновеността на размѣритѣ, даватъ илюзия за единъ чужди таинственъ свѣтъ, въ който ти се чувствувашъ странникъ и изоставенъ, усѣщашъ се сиротенъ, чини ти се, че никога нѣма да се върнешъ въ свѣта, пленникъ на тоя омагйосанъ, мъртавъ, почти враждебенъ миръ.

Бай Ангелъ Койновъ не забрави, както е обичай на всѣки подобенъ връхъ, да изгърми съ пушката си. Гърмежѣтъ умрѣ въ въздуха безъ отзивъ. Като че повикани отъ тоя гръмъ, зададоха ни се нови гости — облаци. Тѣ идѣха бързи и таласливи, като въздушна войска отъ призраци, и забулиха северната половина на поляната; тѣ напредваха застрашително къмъ насъ. Изгледждаше, че съвсемъ ще ни закрилятъ съ гжстото си було и ние съ безпокойство се питахме, какво ще бжде положението ни ако имъ скимне да избератъ за конакъ Юмрукъ-чалъ. Тѣ, обаче, не дойдоха по-близо, а вежливо отминаха нататъкъ, и пропѣплаха по срещнитѣ чалове.

Цѣлъ часъ гледахме захласнати, лутахме се по поляната, безъ да можемъ да се начудимъ на гледката. На южното рамо на върха стои голѣма прѣспа, вѣчна, както увѣржаватъ. Подъ нея се спускаха страшни ярове и стени; отъ долу стигаше глухиятъ гръмъ на водопада — Прѣскалото, като падаше въ дълбоки канаристи проломи и излизаше далеко долу въ една зелена долинка, дето се мѣркаше красиво Калоферския мѣнастиръ, нашето падало тая вечеръ.

Бѣше време да го гонимъ. Слънцето наваляше на западъ. Ние тръгнахме, като се простихме съ гиганта и съ безкрайния му кржгозоръ — прощаване на вѣки!

*

Следъ двучасовъ вървежъ, луната ни огрѣ възъ Чафадарица. Отъ дѣсно тя се простира плоска, пуста, гола, додето ни гледаха очитѣ въ това бледно освѣтление на луната; отъ лѣво тая поляна се накланяше и изчезваше въ една черна гора. Отъ тамъ, изъ голѣма нѣкаква дълбочина, стигаше до слуха ни воденъ шумъ.

Дружината, най-напредъ гълчовита, полека лека утихна; само конскиятъ топотъ се чуваше въ безмълвието на пустинята. Пешацитѣ вървѣха отдире. Необикновениятъ часъ и обстановка, тихиятъ лунни свѣтликъ, мъртвата тишина настрояваха душиѣ ни на съзерцание, по-добре — на меланхолия. Мъл-

чахме всички. Нѣмаше нищо по-странно и по-фантастично отъ тоя пѣтующъ, по месечина, на приоблачни висоти, безмѣлвенъ керванъ. Оня, който би гледалъ отъ страна, би ни взелъ за едно шествие отъ нощни привидения. Азъ бѣхъ отъ послѣднитѣ и виждахъ какъ, по една оптическа измама, най-отдалеченитѣ ездачи, като се рисуваха въ небето, добиваха исполински размѣри, прилични на неземни гиганти, които отиваха да потънатъ въ нѣкаква бездна. На известно мѣсто предъ насъ, поляната се пресичаше отъ сѣнка: тая сѣнка бѣше неизмѣримата дълбочина на Стрѣмска долина, която при това съмнително освѣтление приличаше на тъмно море.

При едно сбирание, излѣзе, че сме сбъркали пѣтя. Това откритие замѣни нашето униние съ безпокойство. Запѣтувахме по една наклонность, като държахме все на лѣво, водени отъ далечния воденъ шумъ. После налетѣхме на нѣкакъвъ камѣнякъ по единъ изроненъ яръ и ездено то стана невъзможно. Между това, месечината падна низко, косвенитѣ ѝ лучи съвсемъ мѣжделиво свѣтѣха. Нашата тревога се усиливаше: ние си мислѣхме, какво ще бѣде съ насъ, когато месецътъ зайде и ни потопаи въ тъмнината на това неизвестно върло мѣсто. А водачитѣ се шуриха като диви, за да познаятъ де сме, или да зѣрнатъ нѣкъде юрушка мандра, при която да нощуваме, като викаха, но никой се не отзоваваше.

Месечината вече се не виждаше, скрита задъ една чука. Предъ насъ се чернѣеше гора въ сѣнката, а още подолу отъ нея свѣтѣше нѣкакво търкало, като харманъ, отъ всѣкъде окружено пакъ съ мракъ; то приличаше на тихо, озарено отъ месеца планинско езеро.

Нагизихме въ гората, клекова гора. Тука стана съвсемъ тъмно, а езерото бледнѣеше, па и то почерне и се слѣ съ околната мрачина. Месечината зайде. Само звездитѣ трептѣха. Настана едно вратоломно спускане изъ клекаша. Подхлъзвания, препъвания, падания, уплашени викове, туптения на конетѣ, които се влачеха по задни крака, или се срутваха надолу, задържани пакъ отъ клековетѣ, на които низкитѣ и меки пружинести шатри умъртвяваха, за щастие, ударитѣ отъ паданията. Смѣкването по урвата трая около половина часъ. Това нощно скитане приличаше повече на едно бълнуване, нежели на действителность!

Най-после излѣзохме изъ клекаша и се озовахме на една полянка, отъ три страни заобиколена съ долове. Тая полянка, именно, мамливото лунно освѣтление по-преди направа да я вземемъ за повърхностьта на едно езеро.

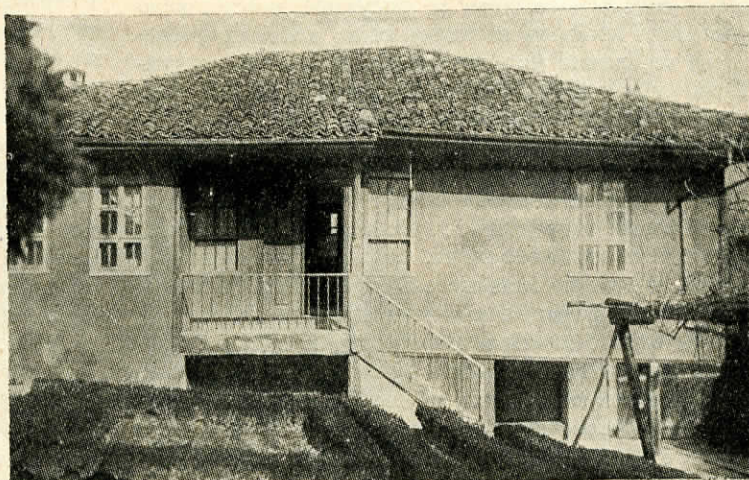
Страшно заглушително бучене идѣше отъ лѣво, изъ една невидима пропасть.

Водачитѣ ни казаха, че се намираме на „Джендемътъ“ и че трѣбва да нощуваме тука.

При всичката зловещость на мѣстото и името му, нѣмаше какво да се прави: пѣтуване по-натѣтъкъ бѣше немислимо.

Разтоварихме, напослахме си и наседахме, а конетѣ напуснахме да пасатъ близко. Скоро свѣтна огнець, накладенъ отъ нѣколко сухи прѣти и трески, напипани отъ хората ни на около. Огънятъ прашеше и веселитѣ му езици освѣтяваха малкъ кръгъ около насъ; балканскитѣ вѣтъръ вѣеше сърдито, шумътъ на рѣката гърмѣше диво изъ пропастьта. Въ единъ долъ на югъ, далеко, лаеха овчарски псета въ мрака, дето една приветна свѣтлинка трептѣше. То бѣше мандра. Но колко далеко!

Вечеряхме съ голѣма охота. Доброто настроение пакъ ни се повърна, забравихме умора, радо-



Почивенъ домъ Д-ръ Хр. Момчиловъ — Елена

стни глѣчки и смѣхове огласиха самотията. Азъ изпитвахъ непонятно наслаждение сега, принуденъ отъ изненадата на пѣтуването да прекарамъ и тая нощъ всрѣдъ балканскитѣ пуцинаци, подъ звездно небе.

Липсваше тука вода за добитѣка и за насъ. Имахме водица, но само половина стомна, недостатъчна за толкова изжеднели гърла. Липсваха и дърва: огънятъ скоро зафана да гаснѣе. А той бѣше нуженъ — не да ни топли, а да отпѣжда звѣрове, особено мечкитѣ и вълцитѣ, изобилни тука.

За уголѣмение на безпокойството ни, научихме се, че това мѣсто е съседно съ „Князовата гора“. Тая гора, поклонена отъ Калоферъ на княза, бѣше завардена и служеше за охолно свѣрталище, по връщане отъ ловъ, на тждѣвашнитѣ мечки, биенето на които било запрето. Щастливи овцитѣ, които паднѣха подъ жбитѣ на тия рунтави феодалы... Сега, присѣтствието на добитѣка безъ друго щѣше да ни ги доведе на гости. Бай Ангелъ ни ободря-

ваше и ни караше да възложимъ всичката си надежда на кринката му „изяла до сега двайсетъ и две мечки!„ . . . Но преди всичко трѣбваша дърва. Лутнаха се пакъ да дирятъ гориво въ тъмнината, около конетѣ, които внимавахме да бждатъ все по-близо до насъ. Донесоха едвамъ три стиски клечки, сжчки и сухи корени. Ние ги горѣхме пестеливо. Какъ въздишахъ за сношния добъръ огънь при Добрила, дето при пламъцитѣ, които освѣтляваха далеко планината, печехме нашето агне.

Нощта напредваше и заедно съ нея вѣтърътъ вѣеше по-зловещо и бученето на мѣнастирската рѣка — Тунджа, ставаше по-грозно. Разговоритѣ се прекратиха; нѣколцина заспаха, въпреки опасенията ни. Легнахъ и азъ да подремна. Дълго се увивахъ въ кожата си, завивахъ се презъ глава, но вѣтърътъ все прокарваше студа подъ завивката, азъ не можахъ да се стопля. Азъ слушахъ съ завистъ хъркането на заспалитѣ; гледахъ звездитѣ по тъмно-синето небе, дето се рисувахе неестествено грамадниятъ профилъ на единъ конь, който хрупахе трева до главата ми; услухвахъ се въ воя на вѣтъра, слѣнъ съ бухтежа на водопадитѣ, и кой знае какъ, бѣблѣхъ си на ума все тоя стихъ:

Балканътъ пѣе хайдушка пѣсень . . .

И страшна и таинствена смисълъ добиваха сега за мене тѣзи думи . . . Спомняхъ си за старитѣ хайдуци, които може-би сж спѣли на това сжщото мѣсто, подъ тая сжща пѣсень на балкана и въображението ми фъркаше въ мъглявата старина, въ рой предания за безименни юнаци, тъмни подвизи, корави, калени въ опасности души, дето се е гнѣздилъ неумирающия духъ на свободата . . .

Най-после неусетно съмъ задремалъ. Колко време съмъ дремалъ, не зная — но веднага се сепнахъ и скокнахъ въ просъница, разбуденъ отъ голѣми викове: видѣхъ, че всички бѣха наставали и викаха:— Ху бря! Ху! Ху! Ху!... опулили плахо очи на северъ, дето се чуваше, че гърчатъ и бѣгатъ конетѣ. Завикахъ и азъ несѣзнателно сжщото нѣщо, колкото ми гласъ държеше, заразенъ отъ общата паника . . .

Мечката биде прокудена отъ нашитѣ храбри викове! Кираджитѣ прибраха насамъ добитѣка, избѣгналъ чакъ въ клекаша. Зафанаха се оживлени разговори по приключението, всѣкой предаваше впечатленията си, какво е видѣлъ и какво е усетилъ. Мечката дошла отъ изтокъ, но била зърната само,

когато уплашенитѣ коне затичали. Бай Ангелъ Койновъ, мечкоубиецътъ, бѣше въ отчаяние: той прикачваше най-оскърбителни сжществигелни и прилагателни на пушката си, която не можа да грѣмне възъ звѣра, понеже билъ забравилъ шомпола въ ваялка. Той бѣше засраменъ, яростенъ, отчаянъ за гибелта на трийсетъ годишната си ловчийска слава . . .

Подиръ тая тревога никой вече не мислѣше за сънъ. Едни лежеха само на шрекъ, други пушаха и приказваха, или си варѣха кафе на огъня, който кираджитѣ поддържаха съ натрошенитѣ ни тоеги, съ вестници, въ които бѣ овивано ядене, и съ темъ подобно импровизирано гориво. Кжде четири часа, зората се сипна на Юмрукъ-чалъ. Разсѣмването идѣше: никога не е било по-приятно и по-желателно. Остъръ студъ пронизваше членоветѣ ни, ние навлѣкохме кожуситѣ и ямурлуцитѣ, които ни бѣха завивали.

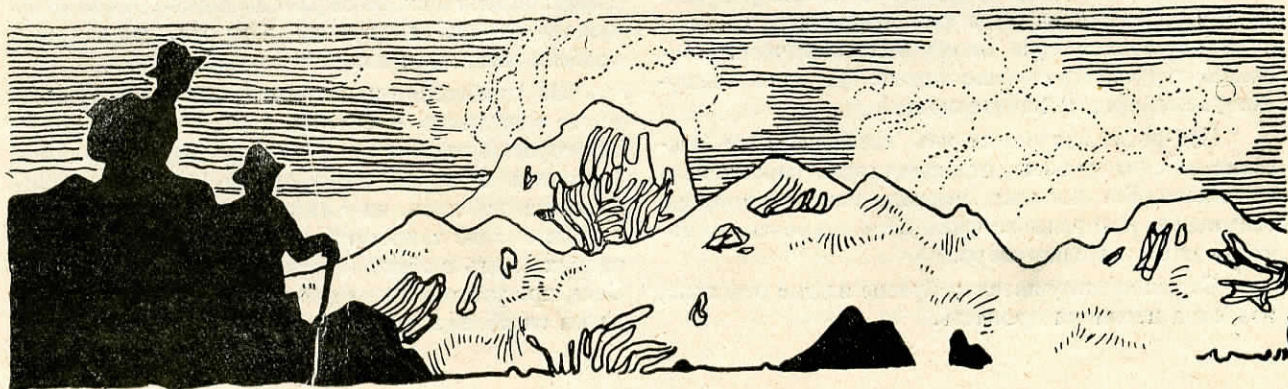
Скоро доста се развидели: околнитѣ върхове, и стрѣмнини, и долове се очертахъ ясно и предъ насъ се откри съвсемъ нова картина, поразителна по своята грандиозна дивостъ. Азъ надникнахъ въ дола, отъ дето излизаше рѣчниятъ шумъ. Тукъ разбрахъ защо носи той име Джендемъ, което е далъ и на полянката.

Предъ очитѣ ми се представи едно отъ страховититѣ зрелища на природата: надолу се спускаше шеметно права урва въ една ужасна пропасть. Черни и високи начумерени канари и жбери заграждаха, като съ гигантски стени, дълбокия мраченъ, настрѣхналъ съ хаотически скали долъ. Дивитѣ ярове, отпращаха, повтаряха, усилиха до стряхота екътъ на Тунджа. Тя бучеше, тънѣше, ревѣше съ демонически шумъ, пѣнлива и черна между огромни карпи, слѣзнала стремително съ безбройни водопади отъ стрѣмния хълбокъ на Юмрукъ-чалъ. Това е повече неспиренъ топовенъ трѣсъкъ, отколкото шумъ. По-нагоре — отвеснитѣ спускове на планината, вратоломно прави стени, набучени съ надвиснали надъ пропастьта дървета, ярове, жбери, грозотии . . . истински адъ!

Тръгнахме по здрачъ за мѣнастира, при който се спуснахме следъ два часа убийственъ вѣрвежъ по урвата на гжстата и глуха Князова гора. Предъ мѣнастирската вратня ние пакъ дигнахме очи на северъ и видѣхме Юмрукъ-чалъ, далеко осталь въ небесата, съ вѣчната си прѣспа!

1899.

Ив. Вазовъ



ПЪРВИЯ НАШЪ СКИОРЪ

На това мѣсто, дѣто е сега Семинарията, бѣше голо възвишение, съ окопъ — старо турско табие.

Лобното мѣсто на артиститѣ, писателитѣ и журналиститѣ, така наречения „Журналистически кварталъ“ не сѣществуваше тогава, не бѣше дори залесено — то бѣше края на града София, кждето лѣте овчари прекарваха сегисъ тогисъ овце, да зобнатъ малко тревница, отивайки къмъ града.

Отъ това възвишение къмъ квартала на журналиститѣ се спусна единъ хубавъ зименъ день първия български скиоръ, като Икаруса, възторженъ и пламенитъ, като полете надолу къмъ София и заби главата си въ една падина, само десетъ метра отъ изходния пунктъ, като изплъзна скитѣ изъ краката си и нарани лѣвата си буза.

Той бѣше самъ, неочакващъ нито ржкоплѣскание, нито премия за смѣлото си дѣло.

Кой бѣше той?

Ще ви го кажа. Защото всѣко дѣло трѣбва да има своята история, колкото и тая история да е незначителна за сждбинитѣ на едно племе.

Азъ вѣрвамъ, че и самия той е забравилъ, че принадлежи на историята въ тая областъ, защото той принадлежи въ друга една история, кждето ще бжде споменатъ съ право и достойнство.

Въ своята бедна стая на ул „Л. К.“ единъ русъ, съ нѣжни черти младъ човѣкъ, обръщаше едно илюстровано списание, кждето имаше фотографии отъ ски-спортъ въ Норвегия. До онова време почти само тамъ имаше такъвъ спортъ. Той разгледа добре фотографиитѣ, ориентира се върху подробноститѣ на дървениятѣ „кѣнки“ и пожела да се снабди съ ски, безъ да бжде принуденъ да изписва чакъ отъ Норвегия, за което трѣбваше време, а главно — пари. Взе единъ листъ дебела книга, подостри молива си и направи схемата на две продълговати дървени подметки, на върха закривени. Понеже мѣстото кждето трѣбваше да се сложи крака, въ оригинала изглеждаше твърде комплицирана работа, но на всѣки случай безусловно необходима, той намисли да я осжществи споредъ мѣстнитѣ материали и възможности — въпроса бѣше да има кжде да стои крака и да бжде закрепенъ — и сложи на всѣка отъ тия две дървени подметки по единъ налъмъ, обикновенъ баняджийски налъмъ съ коженъ ремѣкъ къмъ прѣститѣ на крака. Така кракътъ,

въпреки неподвижността на налъма можеше да се движи свободно, тъкмо така, както при истинскитѣ ски.

Съ тоя проектъ, подобно Леонардо ди Винчи, той отиде въ една затѣнтена улица, влѣзе въ една дърводѣлница, извади проекта изподъ продрания астаръ на вътрешния джебъ на зимната си дреха и попита майстора, смирено и дружелюбно:

— Приятелю, можешъ ли направи това нѣщо?

— Мога, но немога да го изкривя на върха, отвърна дърводѣлеца.

— Добре, ти ги направи, а за изкривяването азъ ще се погрижа. За утре да бждатъ готови. Колкото искашъ, ще ти заплатя. Когато подметкитѣ бѣха готови, той отиде въ кжщи, натопа върховетѣ

имъ въ гореща вода, сложи ги между нѣкакви менгемета да се извиятъ, следъ това ги горещи на огънь, извива ги на ново, доде-то получиша линията на норвежкия праобразъ.

Когато половината отъ фабрикацията бѣше готова, той сложи тие две чамови дѣски въ единъ жгълъ на стаята си, погледна ги умилително — радостно и отиде да купи налъми.

Въ четири дни ски-тѣ бѣха готови.

На петия день, единъ недѣленъ день сутринта, следъ като бѣше падналъ хубавъ новъ снѣгъ, той направи първия опитъ, първия „мъртавъ скокъ“.

Полето, цѣло сгушено подъ бѣлата си завивка, изглеждаше като нарочно приготвено за опититѣ на незнайния спортистъ — така бѣло и блестяше бѣше то тая сутринъ.

Първия опитъ бѣше сполучливъ, макаръ и съ трагиченъ край — скитѣ се счулиха отъ неравното мѣсто и слабия материалъ и се отказаха отъ службата си по-нататѣкъ.

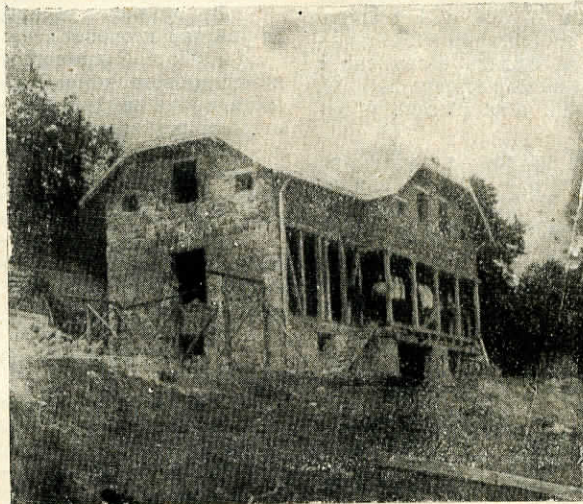
Първитѣ опити на всички велики изобретатели сж имали тая сждба.

Но той се завърна самодоволенъ и гордъ въ квартирата, като носѣше тържествено на рамената си разчупенитѣ самоходки.

Като влѣзе въ сатяга си, взе единъ гвоздей, заби го въ стената, окачи снѣгоходкитѣ тамъ, запали една цигара и мислѣше, че нѣма другъ пощастливъ човѣкъ отъ него на земята.

Тоя младъ и възторженъ човѣкъ бѣше художника П. П. Морозовъ.

Александъръ Божиновъ



Кюстендилсиата хижа

ДРУЖЕСТВЕНЪ ЖИВОТЪ

Конференция на клоноветъ отъ северна България въ гр. В. Търново. — На 31 мартъ т. г. се състоя въ гр. В. Търново конференция на Северно-българските дружествени клонове, свикани по почи на Ц. Н-во В. Търновския клонъ бѣ взелъ грижата за добро разгласяване конференцията, на която бѣха представени 11 клона съ 86 делегати и гости.

Сутринта въ читалище „Надежда“ подпредседателя на Б. Т. Д. г. Н. Галчовъ четъ публични реферати: Туризма като обществено движение и презъ Рила и Пиринъ съ свѣтливи картини.

Сказката бѣ много добре посетена отъ Търновското гражданство, което прояви живъ интересъ къмъ виденото и чуто.

Следъ обѣдъ въ салона на туристическия домъ се откри конференцията.

Подпредседателя на Ц. Н-во изложи разбиранieto на последното по предстоящитъ измѣнения на устава и по другитъ точки на дневния редъ, следъ като се изказаха и делегатитъ на клоноветъ. Съ рѣдки изключения можа да се констатира пълно единодушие по повдигнатитъ въпроси. Изказаха се мнения — отъ г. Гергановъ (Търново), Атанасовъ (Варна) и г. Терзиевъ (Ловечъ) — въ висшия туристически съветъ да бждатъ застъпени и клоноветъ въ провинцията. Г. Терзиевъ настоява В. Т. С. да не бжде само съвѣщателно тѣло, а да решава и решенията му да сж задължителни.

Възприе се и предлагания начинъ за уреждане собствеността на хижитъ и домоветъ — по реда приетъ отъ Швейцарския алпийски клубъ. г. Терзиевъ (Ловечъ) е на мнение — собствеността на хижи и домове да е само на Б. Т. Д., а не на клоноветъ му.

Констатира се че отношенията съ Ю. Т. С. сж добри, но се подчерта, че въпреки това Ю. Т. С. не изпълнява съглашението, което има отъ години съ Б. Т. Д. — навършилтъ 21 години юноши да преминаватъ въ Б. Т. Д. г. г. Гергановъ и Вълчановъ (Търново), С. Станчевъ (Ч. Бръгъ), Ставревъ (Русе) и др. настояватъ на едно категорично разрешение на въпроса, като се приложи съглашението между Б. Т. Д. и Ю. Т. С. г. Гергановъ повдигна въпроса делегатитъ отъ единъ клонъ да иматъ право да представляватъ по пълномощие и останалитъ не-представени делегати, на което клонътъ има право, за да не се губятъ гласоветъ. По този начинъ клоноветъ ще бждатъ по-правилно застъпени въ съборитъ.

Следъ приключване на конференцията, вечерта въ честъ на делегатитъ бѣ дадена вечеринка въ салона на дома, посетена отъ най-доброто общество въ Търново. Тя мина при най-добро настроение.

Възхитени отъ любезния приемъ на търновци и доволни отъ работата на конференцията, делегатитъ си дадоха дума да се яватъ по-многоброини на събора въ Ловечъ и да работятъ съ още по-голѣмъ ентузиазъмъ за дѣлото на туризма.

XXII дружественъ съборъ въ Ловечъ ще се състои при следния дневенъ редъ:

1. Откриване на събора.
2. Отчетъ на Ц. Н-во.
3. Проверка на пълномощията и приемане на пратеницитъ.
4. Изборъ на съборно бюро и комисии.
5. Приемане на нови клонове и пратеницитъ имъ.
6. Докладъ на К. Комисия.
7. Разискване по отчета на Ц. Н. и доклада на К. Комисия.
8. Докладъ по въпроса за хижитъ, домоветъ и др.
9. Измѣнения на нѣкои членове отъ устава и приемане правилника за паричното и вещественото отчитане на Б. Т. Д.
10. Отношения съ Ю. Т. С.

11. Асоциацията на Слав. Туристич. д-ва и Съюзъ за защита на природата.

12. Изложение по дейността на Б. Туристическа Кооперация.

13. Опредѣляне мѣсто за XXIII дружественъ съборъ.

14. Докладъ на комисии: по отчета, бюджета за 1929 г., разни и др.

15. Изборъ на 4 действителни и 3 запасни членове за Ц. Н-во, 3 действителни и 1 запасенъ членове за К. Комисия и членове за В. Т. С.

Програмата за събора е следната:

1. Пристигане въ Ловечъ на 24 май сутринта. Участие въ празника на просвѣтата.

2. Откриване на събора въ 3 ч. сл. пл. на 24 май въ салона на читалище „Наука“.

3. На 25 май заседание. Вечерта вечеринка въ сж-ния салонъ.

4. На 26 май евентуално продължение на заседанието, а следъ това обиколка изъ околноститъ на града и излетъ до Деветашката Пещера — Лъдженската Пещера — Крушунския водопадъ — гара Левски.

Въ връзка съ дневния редъ, Н-вото намира за нужно да уведоми клоноветъ, че:

1. По т. 8 хижестроителната комисия ще докладва за хижестроенето, домостроенето и пр. съ огледъ на бждещитъ нужди на туристическото движение. Ще се докладва и хижестроителната програма.

2. По т. 9 изпращаме измѣнения на устава заедно съ мотивитъ за тѣзи измѣнения. Измѣнението на чл. 14 буква г, относително колективната вноска на клоноветъ, поставяме по предложението на врачанския клонъ.

т. 10 се постави по искането на голѣма частъ отъ клоноветъ главно по въпроса за членоветъ на дветъ организации — Б. Т. Д. и Ю. Т. С. и секциитъ при клоноветъ на последния.

Почетни членове на Б. Т. Д.

† *Иванъ Вазовъ* — народенъ поетъ.

† *Георги Златарски* — професоръ.

Д-ръ Ал. Теодоровъ-Баланъ — София — професоръ при Соф. Университетъ — бившъ председателъ на дружеството

Архитектъ Георг. Козаровъ — София — индустриалецъ, основателъ на първото българско туристическо д-во „Ал. Константиновъ“ и пръвъ неговъ председателъ. Сега председателъ на дружеството.

Леонъ Филиповъ — Търново — единъ отъ виновниците за изграждане домътъ въ гр. Търново.

Йорданъ Константиновъ — Търново — сжшо.

Д-ръ Петръ Козаровъ — София — бившъ председателъ на Б. Т. Д. Администраторъ на Б. Ц. К. Банка.

Ст. Н. Шишковъ — Пловдивъ — бившъ учителъ, уредникъ на Етнографския музей въ Пловдивъ.

Павелъ Жилковъ — Пловдивъ — бившъ председателъ на клона въ Пловдивъ.

Никола Додовъ — Дупница — директоръ на гимназията. Бившъ председателъ на клона въ Дупница.

† *С. Стайковъ* — Дупница.

Ам. Цветковъ — с. Долна баня — Ихтиманско — бившъ учителъ — бившъ председателъ на клона въ с. Долна баня.

Никола Алексиевъ — Вратца — бившъ учителъ — бившъ председателъ на клона въ Вратца.

Георги Богдановъ — Дупница — бившъ председателъ на клона въ Дупница.

Павелъ Делирадевъ — София — председателъ на клона въ София.

Илия Златаревъ — Карлово — адвокатъ — председателъ на клона въ Карлово.

Архитектъ Петръ Дограмаджиевъ — Вратца — председателъ на клона.

Никола Кожухаров — Елена.

Д-ръ Хр. Пиперов — Ст. Загора — Директоръ на гимназията — бившъ членъ на Ц. Н. и редакторъ на сп. „Б. Туристъ“.

Илия Антонов — София — учителъ — бившъ председателю на Б. Т. Д.

Ив. Хр. Ламбов — София членъ на К. К. на Б. Т. Д. Бившъ началникъ на държавното хранилище.

Г. Гюлмезов — Сливенъ.

Михалъ Киселички — Кюстендилъ — адвокатъ — председателъ на клона.

Карлъ Шкорпилъ — Варна.

Основателъ и патронъ на туризма въ България.
АЛЕКО КОНСТАНТИНОВЪ — починалъ на 24 май 1897 година.

Основатели на 1-то българско туристическо дружество Ал. Константиновъ (сега Соф. клонъ отъ Б. Т. Д.). Инженеръ Димитър Вълчановъ, инж. Анастасъ Мариновъ, инж. Георги Сяровъ, архитектъ Георги Козаровъ, Василъ Топаловъ, Недѣлко Нѣмски, Янко Малиновъ.

Централно настоятелство. Председателъ — архитектъ Георги Козаровъ, индустриалецъ; подпредседателъ: — Никола Галчовъ, адвокатъ; Секретаръ-касиеръ — Василъ Христовъ, чиновникъ; редакторъ — Д-ръ Иванъ Велковъ, археологъ, уредникъ при Нар. музей; домакинъ — Борисъ Кертевъ; съветници — Иванъ Раевъ, професоръ при Соф. университетъ, Д-ръ Никола Караивановъ. **Контролна комисия:** Иванъ Ламбовъ, бившъ началникъ на хранилището, Тодоръ Тончевъ, ревизоръ по Б. Д. Ж., Константинъ Минковъ, финансовъ инспекторъ. **Хижистроителенъ комитетъ:** Д-ръ Пѣю Пѣевъ — Директоръ на контрола върху застрахов. д-ва, Миланъ Кузовъ — чиновникъ.

Банско — Клонъ „Елъ тепе“. Председателъ — Бор. Г. Колчаговъ — чиновникъ, Подпредседателъ — Борисъ Атанасовъ — жболожкаръ, Секретаръ — Георги А. Кожухаровъ — еванг. пасторъ, Касиеръ Лазаръ Икономовъ — търговецъ, Домакинъ — К. Ив. п. Стефановъ — чиновникъ, Съветникъ — Елена Д. Бизева — учителка.

Бургазъ — Клонъ „Странджа“, основанъ 18. X. 1922 година. Председателъ — Гено Ивановъ — прокуроръ, Подпредседателъ — Иорданъ Ганевъ — чиновникъ, Секретаръ — Георги Ст. Долапчиевъ — търговецъ, Касиеръ — Мойсѣ Хараламбовъ, Домакинъ — Асѣнъ Гюлмезовъ — чиновникъ, Съветници Д-ръ Бончо Брошковъ — жболожкаръ, Никола Живковъ — сждебенъ кандидатъ.

Варна — „Девненски извори“, основанъ 18. VI. 1922 година. Председателъ — Василъ Атанасовъ — учителъ, Подпредседателъ Божидаръ Божковъ — учителъ, Секретаръ — Иванъ Ивановъ, Касиеръ — Петъръ Петровъ — търговецъ, Домакинъ — Коста Милановъ — търговецъ, Съветници: Д-ръ Мара Радева — учителка, Георги П. Кожухаровъ — чиновникъ.

Видинъ — Клонъ „Бонония“, основанъ 24. V. 1924 година. Председателъ — Бърни Бончевъ — медицински лѣкаръ, Подпредседатели: Стоянъ Стоянъ, П. Георгиевъ — сждия, Иванъ Савовъ — търговецъ. Секретаръ — Димитъръ Г. Лиловъ — чиновникъ, Касиеръ — Енчо К. Нешевъ — чиновникъ, Домакинъ — Цвѣтанъ Димитровъ — чиновникъ. Съветници: Венедиктъ Филиповъ — сждия, Пенка Манчева — учителка, Григорка Арnaudова — чиновничка.

Враца — Клонъ „Веслецъ“, основанъ 10. III. 1902 година. Председателъ — Петъръ Дограмджиевъ — архитектъ, Подпредседателъ — Димитъръ Тодоровъ — адвокатъ, Секретаръ Никола Сл. Николовъ — архитектъ, Касиеръ — Иванъ Липовански — банковъ директоръ, Домакинъ — Цв. П. Могилански — търговецъ, Съветници: Димитъръ Сараджовъ — адвокатъ, Василъ Василевъ — чиновникъ — Ив. М. Панайотовъ — адвокатъ Семеонъ Дочевъ — чиновникъ.

Гор. Орѣховица — Клонъ „Камѣка“. Председателъ Ив. Юрд. Дръмовъ — търговецъ, Подпредседателъ Константинъ Чуховъ — чиновникъ, Секретаръ-касиеръ Христо Константиновъ — чиновникъ, Съветници: Илия Пенчевъ — търговецъ, Христо Аврамовъ — чиновникъ, Стефанъ Цвѣтковъ — чиновникъ.

с. Долна Орѣховица (Гор. Орѣховско) — Клонъ „Чукаръ“. Председателъ — Иванъ Станевъ — учителъ. Подпредседателъ — Мария Мирчева — учителка, Секретаръ — Тодоръ В. Банковъ — учителъ, Касиеръ — Дончо Начевъ — учителъ, Домакинъ — Еленка Тодорова — учителка, Съветници: Анка Николова — домакиня, Мария Енева — домакиня.

Дръново — Клонъ „Бачо Киро“, Председателъ — Станчо Д. Бучуковски — търговецъ, Подпредседателъ Ив. Ил. Суровачковъ — търговецъ, Секретаръ Мянько Стоевъ — чиновникъ, Касиеръ — Илия Ив. Венковъ — шивачъ, Домакинъ — Ив. Ст. Видевъ — чиновникъ, Съветници: Ганчо Миневъ — комисионеръ, Павелъ Н. Павловъ — шивачъ.

Дупница — Клонъ „Рилски езера“, основанъ 12. IV. 1908 година. Председателъ Д-ръ Иванъ Хр. Лобутовъ — мед. лѣкаръ, Подпредседателъ — Димитъръ К. Високолийски — п. аптекаръ, Секретаръ — Асенъ Хр. Меджидиевъ — Гимн. учителъ, Касиеръ — Христо А. Меджидиевъ — чиновникъ, Домакинъ — Славе Лалевъ — чиновникъ, Секретаръ: Никола Дикански — търговецъ, Георги Богдановъ — търговецъ, Костадинъ Джермански — чиновникъ.

Елена — Клонъ „Чумерна“, възобновенъ 23. V. 1923 година. Председателъ Петко Ст. Гуневъ — прогимн. учителъ, Подпредседателъ — Ник. Хр. Кожухаровъ — чиновникъ, Секретаръ — Христо П. Пиндиковъ — прогимназ. учителъ, Касиеръ Сава К. Владовъ — търговецъ, Домакинъ — Стефанъ Ив. Сутровъ — п. аптекаръ Съветници: Христо Л. Бояджиевъ — Чиновникъ, Дончо Петровъ, чиновникъ.

Казанлъкъ — Клонъ „Орлово гнѣздо“, основанъ 14. V. 1912 година. Председателъ Стефанъ Елински — търговецъ, Подпредседателъ Маленъ Маленовъ — чиновникъ, Секретаръ — Тенко Левендовъ — чиновникъ, Касиеръ — Стефанъ Милевъ — учителъ. Домакинъ — Георги Ватовъ — чиновникъ, Съветници: Владимиръ Бакаловъ — учителъ, Анка Димитрова — учителка.

Кюстендилъ — Клонъ „Осоговецъ“, основанъ 12. III. 1922 година. Председателъ Миланъ Киселички — адвокатъ, Подпредседателъ — Стефанъ Чехларовъ — търговецъ, Секретаръ — Георги Михайловъ — чиновникъ, Касиеръ — Любенъ Вжжаровъ — чиновникъ. Съветници: Иорданъ Захариевъ — гимн. директоръ, Димитъръ Заховъ — чиновникъ, Дим. Петровъ — пенсионеръ.

Ловечъ — Клонъ „Стратешъ“, основанъ 21. II. 1923 година. Председателъ — Иванъ Рачевъ — адвокатъ, Подпредседателъ Стефанъ Хитровъ — търговецъ, Секретаръ-касиеръ Никола Стоицевъ — учителъ, Домакинъ — Симеонъ А. Хитровъ — чиновникъ, Съветници: Димитъръ Терзиевъ — адвокатъ, Грозю Генковъ — часовникаръ, Кося Бичкиджиева — домакиня.

Нова Загора — Клонъ „Сръдногорецъ“. Председателъ — Василъ Симановъ — чиновникъ, Подпредседателъ — Д-ръ Никола Станчевъ — мед. лѣкаръ, Секретаръ-касиеръ — Андрея Хамамджиевъ — сарафъ, домакинъ — Кирилъ Чепковъ — мировия сждия, Съветници: Дanka Добрева — учителка.

Перникъ — Клонъ „Голо бърдо“. Председателъ — Д-ръ Т. Личевъ, Подпредседателъ — К. Димитровъ, Секретаръ — Ионко Арабовъ. Касиеръ — Иванъ Калчевъ. Домакинъ — Вл. Миневъ. Съветници: Цв. Запрянова, Н. Николова, Ст. Бръчковъ.

Пловдивъ — клонъ „Калояновъ връхъ“ — основанъ V. 1908 година. Председателъ — Атанасъ Антоновъ, чиновникъ; подпредседателъ — Д-ръ Иванъ Чо-

маковъ — мед. лѣкаръ; секретарь — Георги Петровъ, чиновникъ; касиеръ — Михаилъ Караколевъ, търговецъ; домакинъ Петръ Василевъ, търговецъ; съветници — Поручикъ Ст. Стефановъ, Ганчо Ивановъ, сѣдеб. кандидатъ, Йорданъ Ивановъ, чиновникъ.

Провадия — клонъ „Сини виръ“ — Председателъ Добри Тодоровъ, учителъ; подпредседателъ — Никола Велевъ, търговецъ; секретарь — Сребро Поповъ, чиновникъ; касиеръ — Тодоръ Гочовъ; съветници — Цвѣтанъ Вълковъ, търговецъ, Параскевъ Шиновъ, търговецъ.

Русе — клонъ „Приста“ — основанъ 2. IV. 1922 година. Председателъ — Иванъ Ставревъ, гимназиаленъ учителъ; подпредседателъ — Коста Димитровъ, гимн. учителъ; секретарь — Крумъ Аврамовъ, просбописецъ; касиеръ — Георги Стефановъ, чиновникъ; домакинъ — Гавраилъ Хрусановъ, чиновникъ; съветници — Константинъ Назъровъ, търговецъ, Мара Хранкова, учителка, Тодорка Старцева, домакиня.

София — клонъ „Ал. Константиновъ“ — основанъ 20. VII. 1899 година. Председателъ — Павелъ Делирадевъ, чиновникъ; подпредседателъ — Д-ръ Люб. Владикинъ, професоръ; секретарь — Д-ръ Пѣю Пѣевъ, чиновникъ; касиеръ — Тодоръ Дюлгеровъ, чиновникъ; домакинъ — Стефанъ Живковъ; съветници — Янко Дундаровъ, чиновникъ, Василь Захариевъ, професоръ, Д-ръ К. Партовъ, сѣдия.

Ст. Загора — клонъ „Сърнена гора“ — основанъ 23. IV. 1922 година. Председателъ — Цаню З. Цаневъ, адвокатъ; подпредседателъ — Тодоръ Близнаковъ, чиновникъ; секретарь — Асѣнъ Михайловъ, комисионеръ; касиеръ — Петръ Гърбасановъ, комисионеръ; домакинъ — Христо Караколевъ, търговецъ; съветници — Петръ Станковъ, чиновникъ, Тодорка Тилева, домакиня, Кирилъ Николовъ, чиновникъ.

Т. Пазарджикъ — клонъ „Белмекенъ“ — Председателъ — Георги Сп. Бързановъ; подпредседателъ — Илия Халаджовъ; секретарь — Нафталинъ Ивановъ; касиеръ — Петко Герасимовъ; домакинъ — Никола Мариновъ.

Хасково — клонъ „Аидаа“ — основанъ 1. VII. 1923 година. Председателъ — Василь Радучевъ, адвокатъ; подпредседателъ — Лука Вълчановъ, банковъ директоръ; секретарь — Асѣнъ Атанасовъ, чиновникъ; касиеръ — Кирилъ С. Танчевъ, чиновникъ; домакинъ — Върбанъ Върбановъ, търговецъ; съветници — Банко Николовъ, гимназ. учителъ, Недѣлка Буналова, домакиня.

Гара Червенъ брѣгъ — клонъ „Искъръ“ — Председателъ — Петъръ Кефсизовъ, чиновникъ; подпредседателъ — Арсо Панайотовъ, чиновникъ; секретарь — Георги Бончевъ, чиновникъ; касиеръ — Нисимъ Халфонъ, търговецъ; домакинъ — Иванъ Младеновъ, чиновникъ; съветници — Елена Бояджиева, учителка, Тодоръ Заковъ, търговецъ, Павелъ Рашковъ, чиновникъ.

Шуменъ — клонъ „Висока поляна“ — основанъ 25. IX. 1922 година. Председателъ — Илия Силвстриевъ, председ. окр. пост. комисиия; подпредседателъ — Веселинъ Хлѣбаровъ, учителъ; секретарь — Борисъ Търговски, търговецъ; касиеръ — Кирилъ Аврамовъ, чиновникъ; домакинъ — Христо Хълтъковъ, чиновникъ; библиотекаръ — Руси Русевъ, чиновникъ; съветници — Христо Симеоновъ, Петъръ Цоловъ.

Ямболъ — клонъ „Кабиле“ — основанъ 30. IV. 1923 година.

Сопотъ — клонъ „Иванъ Вазовъ“ — Председателъ — Д. Петровъ, учителъ; подпредседателъ — Паиси Каравеловъ, свещеникъ; секретарь — Иванъ П. Бабуновъ, чиновникъ; касиеръ — Генко Козаревъ, тъкачъ; домакинъ — Пѣю Хр. Илиевъ, шивачъ; съветници — Никола Айлъковъ, адвокатъ, Делю Цочевъ, учителъ.

Враца. — На 24 февруарий въ салона на собствената си туристически домъ клонътъ е ималъ своето годишно събрание. Избрано е ново настоятелство: пред-

седателъ арх. П. Дограмаджиевъ, подпредседателъ Д. Тодоровъ, секретарь-архиваръ Никола С. Николовъ, касиеръ Иванъ Липовански, пом. касиеръ Кръстю Ст. Кръстевъ, домакинъ-библиотекаръ Цвѣтанъ Могилански, домакинъ на дома Крумъ Н. Кръстенияковъ и съветници: Димитъръ Г. Сараджовъ, Ив. Панайотовъ, Симеонъ Дочевъ и Василь Василевъ. Контролна комисиия: Христо К. Партовъ, Василь Огородникъ и Цанко Мумджиевъ. Строителенъ комитетъ: архитектъ П. Дограмаджиевъ, Найчо Анковъ, инж. Вл. Орозовъ и Димитъръ Г. Сараджовъ. Комитетъ по залесяването: Д. Андрейчинъ — инспекторъ по горитѣ, Александъръ Мечкарски — лесничей, Найчо Анковъ и капитанъ Савовъ. Увеселителна комисиия: Надка Пенчева, Цвѣтана Кралева, Тодорка Тодорова, Невѣнка Икономова, Невѣнка Момкова, Вѣра Богарова, П. Йордановъ, Борисъ Момковъ и Павелъ Димиларски.

Клонътъ брои 4 почетни, 60 дарителни и 147 редовни членове; отъ последнитѣ само 62 напълно издѣлжени. По професия членоветѣ сѣ: 14 учители, 19 адвокати, 11 сѣдии, 3 архитекти, 9 инженери, 23 търговци, 29 чиновници, 1 офицеръ, 4 индустриалци, 1 лѣкаръ, 2 занаятчии, 25 домакини, 2 лесничей, 1 жбо-лѣкаръ, 2 журналисти, 1 свещеникъ, 1 агрономъ и 1 фотографъ.

Презъ 1928 год. сѣ се състояли 16 излета. Чрезъ Народния Университетъ, клонътъ е уредилъ една публична сказка на тема „Туризмътъ кате общественое движение“, четена отъ Н. Голчовъ. Освенъ това, давани сѣ нѣколко дописки и отзиви за живота на клона въ мѣстнитѣ вестници.

Презъ миналата седмица сѣ приготвени материали и се е започналъ строежа на терасовидната алея съ сръдства, отпущнати отъ Врачанската популярна банка. Клонътъ е построилъ и каменната стѣла при изхода на ул. Андрей Николовъ къмъ първата алея на Дома.

Настоятелството е положило голѣми грижи за правилното развитие на експлоатацията на салона и бюфета при дома. Настоятелството се е стремѣло да приучи гражданството да посещава дома, да свикне съ него, като съ свой собственъ и да се грижи за него. Многобройнитѣ недѣлни посещения и доброволнитѣ входни пожертвувания показватъ за това съзнание, което се е култивирало у гражданитѣ да ценятъ и подкрепватъ всѣко благородно дѣло.

Настоятелството не е забравило и своитѣ грижи по залесяването на парка. Последнитѣ сушави години се оказаха особено неблагоприятни за посадени дървчета, но благодарение на неуморната дейность на членоветѣ на клона г-нъ Андрейчевъ и Ал. Мечкарски, парка е наново и напълно презалесенъ миналата есенъ. Настоятелството имъ изказва своята благодарность.

Презъ годината сѣ постигли следнитѣ дарения: Ив. Н. Кръстенияковъ 500 лв., Крумъ Петровъ отъ фирмата Пигель-Браузеветеръ — 500 лв. и 10 торби цементъ, Трайко К. Трайковъ — 500 лв., арх. П. Дограмаджиевъ — 6.000 лв. г-ца Здравка Донева — 500 лв. и две бродирани български възглавници, Йончо Йоновъ — 500 лв. На всички дарители клоновото настоятелство изказва своята благодарность. Изказва се благодарность и на управата на д-во Развитие за даденото въ ползване радио, и на архитектъ Сл. Николовъ за събраниѣ по негова инициатива 1.200 лева.

Задачитѣ на клона сѣ тежки и сериозни, но настоятелството се надѣва да се справи съ всички мѣжнотии и да ликвидира съ разнитѣ задѣлжания, направени по изграждането на великолепия домъ.

Съдържание — Н. Галчовъ, Сбѣднатъ блѣтъ; Пѣю, Погледъ назадъ; Йор. Маринополски, Балканътъ; Ив. Вазовъ, Юмрукъ-чалъ; Ал. Божиновъ, Кой е първия български скъроръ; Дружественъ животъ. Снимки на всички хижи и туристически домове.

Редакторъ: Ив. Велковъ.

Придворна печатница.

Туристи, ФОТОГРАФИРАЙТЕ само съ плаки „ОКА“ ~ Eisenberger

за да сте винаги сигурни въ снимките си.

ВИДОВЕТЪ ПЛАКИ „ОКА“ СЖ:

Extra rapid — за пейзажи и групни снимки.

Ultra rapid — бързи, за моментни снимки.

Ortho lichtofrei — **противорефлексини**, ортохроматични
специални за пейзажни, снѣжни, облачни снимки.

Цѣноразписъ за апарати и плаки бесплатно.

при Фотографическия складъ

ПАСКАЛЪ К. ГЪЛЖБАРОВЪ

София, ул. Алабинска, 44



Туристи и спортисти,

въ книжарница

Т. Ф. ЧИПЕВЪ
СОФИЯ

ще намерите най-голъмъ
изборъ отъ книги, кар-
тички, албуми за снимки
и др. Походни писалки съ мастило,
бележници и др. на най-износни цени.

Обущарница „БИЗОНЪ“

ул. Сердика № 26^б (задъ театръ „Одеонъ“)
СОФИЯ

ИЗРАБОТВА ВСЪКАКВИ ВИ-
ДОВЕ НАЙ-СОЛИДНИ ГА-
РАНТИРАНИ НЕПРОМО-
КЛЕМИ СПОРТНИ
ОБУВКИ.

ПРИЕМА ЕДИ-
НИЧНИ И ГРУ-
ПОВИ ПОРЖЧКИ
отъ СОФИЯ и
ПРОВИНЦИЯТА



Единствения
СПОРТЕНЪ МАГАЗИНЪ

М. КОСТУРКОВЪ

СОФИЯ, БУЛ. ДОНДУКОВЪ 24

Всички принадлежности за
туризъмъ, боксъ, футболъ,
атлетика и др.



ул. „Търговска“ № 4

Издава: Държавни желѣзнопътни билети
за СТРАНСТВО, направо отъ София
съ валидностъ два месеца
Билети за по ДУНАВА и АЕРОПЛАНИ
Визиране паспорти
Дава безплатни сведения по пътуването
Телефонъ: 26-28

Търновска Популярна Банка

въ гр. В. ТЪРНОВО

Основана 1919 год.

На 31.XII. 1928:

Капиталъ и фондове . . . 3,704,416 лв.

Влогове 22,000,000 лв.

Пласментъ 18,000,000 лв.

Къмъ 31.III 1929 г. тия данни сж значително увеличени

Извършва всички банкови служби: приема влогове, дава заеми, извършва преводи, инкасира полици, чекове и др.

Отпуска заеми за специални обществени нужди и пр.

ТУРИСТИ!
пушете
папироситѣ
КАРТЕЛЪ

ТУРИСТИ-ВНИМАНИЕ

Въ Рилския манастиръ има вече частна фурна, която вади доброкачественъ хлѣбъ по всѣко време и го продава на обикновени цени.

За излети, съ изходенъ пунктъ манастиря, винаги ще имате пресенъ хлѣбъ.

НАРОДНИ ОСИГУРИТ. Д-ВО ОТЪ ГРУПАТА

„БАЛКАНЪ“

Общо състояниѣ надъ 300 милиона лева.

„БАЛКАНЪ - ЖИВОТЪ“

Осигурява човѣшкия животъ по най-модерни комбинации.

Носи риска отъ планински възкачвания и пързаяне съ ски.

„БАЛКАНЪ - ПОЖАРЪ и ТРАНСПОРТЪ“

Осигурява здания, стоки и мебели срещу щети отъ пожаръ, експлозии и земетреси.

Всички осигурявания по транспортъ.

Общо преосигурително Д-во „БАЛКАНЪ“

Преосигурява мѣстни и чужди дружества.

Дирятъ се деятели изъ цѣлото царство.

Туристически и студенски маршъ

хорово изпълнение само на
грамофонни плочи

»ОДЕОНЪ«

ТУРИСТИ!

При Вашитѣ излети употребявайте предпочитанитѣ въ цѣлия свѣтъ фото-материали

Agfa

съ които ще бъдете сигурни при Вашитѣ снимки.

Намиратъ се въ всички по-добре уредени магазини за Фото-материали въ царството.

Главенъ представителъ

Балканско Вносно-Износно Д-во

фабр. складъ Гр. Игнатиевъ, 4 — СОФИЯ

Туристи,

Снабдявайте се съ прочутитѣ AGFA фото-материали и апарати отъ

„ФОТО-ЛЮБИТЕЛЪ“

Леге, 18 — Брилянтъ базаръ 18
на **Ал. Ивановъ - Танко**

ПЪТЕВОДИТЕЛЪ

ПИРИНЪ

цена 25 лева.

СИГУРЕНЪ ВОДАЧЪ ЗА ИЗЛЕТИ ИЗЪ ПИРИНЪ.

Всѣки туристъ трѣбва да го има въ библиотеката си.

Доставя се чрезъ мѣстнитѣ клонове или отъ Центр. Настоятелство — София, ул. Солунъ, 25.

Българската Туристическа Кооперация София — ул. „Солунъ“ № 25

Доставя на умѣрени цени всичко за туристически екипъ.
За провинцията се изпраща и съ наложенъ платежъ.
На чиновници кредитъ съ гаранция на учреждението.
Искайте ценоразписъ!

ТУРИСТИ, купувайте отъ Вашата кооперация!



Туриститѣ отъ цѣлия свѣтъ предпочитатъ произведе-
нията **ЛЮМИЕРЪ** предъ всички други.

Български туристи!

Употребявайте:

Плакитѣ:

Ортохроматични **S. E.**
най-бързи **О П Т А**
екстра **Рapidъ** синъ етикетъ

хартиитѣ и по-
щенски карти:

дневни { **Вира**
Цитратъ
Газлихтъ { **Рода**
Ролунсъ
Бромови **Липа**

Филмитѣ: ПЛАВИКЪ

Тѣхнитѣ качества, чувствителностъ и цени ги гаран-
тиратъ и не ще търсите други.